

TÁNC

m ü v z e t

**Van Manen-bemutatók
az Operaházban**

**Pina Bausch és társulata
a Vígszínházban**

Szulamit és a szerelem

**Szépasszonyok,
boszorkányok
Pécsett**

Orfeo Győrött

**Amerikai
táncpanoráma
- I. rész**

**Az amerikai
film és a tánc
- I. rész**

**+8 oldal
a Klapka Birósági
Árverési Csarnok
ajándéka**

XXXI.
évfolyam
2000. 3.

Ára: 300,- Ft
US\$ 7,5 / DM 11 / ATS 75

SAVARIA 2000

35. Nemzetközi Táncverseny, TESCO Latin Világkupa

A magyarországi táncágazatok közéleti, kritikai, táncelméleti és tánc történeti folyóirata

XXXI. évfolyam
2000. 3. szám

Főszerkesztő: **Kaán Zsuzsa**

Védnökök:

Markó Iván, Seregi László

Védnökség és szerkesztőbizottság:

Esztergályos Cecília, ifj. Harangozó Gyula, Keveházi Gábor, Kricskovicz Antal, Kún Zsuzsa, Nádaszi Myrtil, Sallai András, Szakály György, Zsuráfszki Zoltán

Angol szöveg: **dr. Dienes Gedeon**

Munkatárs: **dr. Hátfalvi Istvánné**

A szerkesztőség címe:

1035 Budapest, Kerék u. 34. fszt. 1.
Tel./fax: (36-1) 368-5470

web-cím: vizion.euroweb.hu/danceart

e-mail: danceart@euroweb.hu

Lapmenedzser: **TRIONFO Bt.**

Kiadja:

Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány

Felelős kiadó: **Kaán Zsuzsa**

Nyomdai előkészítés: **Berkes & Társa**

Nyomás: **Gutenberg Press Nyomdaüzeme**

Felelős vezető: **Mészáros Attila**
nyomdavezető

E szám támogatói:

NKA

Táncművészeti Kollégiuma

- **AMCO Csomagolótechnikai & Konzultációs Kft.**
- **vizion internet**

Terjeszti a Magyar Posta Rt.,

a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok és alternatív terjesztők.

Előfizethető Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatóságánál (levélcím: 1846 Budapest), az ügyfélszolgálati irodákban, a Hírlapelőfizetési Irodákban (**HELÍR**, 1089 Budapest, Orczy tér 1., levélcím: 1900 Budapest), **vidéken** a postahivatalokban közvetlenül és postautalványon. **Belföldre előfizethető** még a szerkesztőségben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel. (Előfizetői csekk a szerkesztőség címén levelben, illetve telefonon igényelhető.)

Külföldön terjeszti a **Batthyány Kultur-Press Kft.** 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Tel.: 489-0042

Évi hat szám ára:

1800,- Ft+ postaköltség

HU-ISSN: 0134-1421

A 3. szám

a **2000. június 30-ig**

megtartott táncesemények között válogat.

2 programajánlat

3 aktuális

4 hírek **ittthon**

5 hírek **külföldön**

in memoriam

6 Lőrinc Katalin: Megkésett portré Merényi Zsuzsáról

búcsúzóul

8 Macher Lajos (1941-2000) - Gál Jenő búcsúztatója

8 Hidas György (1939-1999) - Vásárhelyi László megemlékezése a művész siremlékavatásának alkalmából

kritika

9 Somogyi Eszter: A tánc fesztiválja Veszprémben

10 Rácz Katalin: „A semmi tánca” - A Liat Dror & Nir Ben Gal Company Budapesten

11 Lőrinc Katalin: Off-Requiem

12 Gelencsér Ágnes: Egy Giselle-előadás az Operaházban

14 *Körtvélyes Géza: Újabb Van Manen-darabok a Magyar Nemzeti Balett repertoárján

16 *Kaán Zsuzsa: Zöld föld - Pina Bausch és a Wuppertáli Táncszínház Budapesten

18 Pór Anna: Arc és álarc - Galambos Tibor önálló estjéről

20 Kaán Zsuzsa: Szulamit és a szerelem - Kricskovicz Antal szerzői estje az Új Színházban

22 Gelencsér Ágnes: Balettvizsga az Operaházban

24 TÁNCPALETTA 2000 (Az október 9-én rendezendő X. Magyar Sztárgála műsorterve)

25 Major Rita: Szépasszonyok, boszorkányok a pécsi Anna-udvarban

26 Albert Mária: Orfeo - A Győri Balett bemutatója

A *gal jelölt írások (vagy részleteik) **angolul** is olvashatók.

hazai tükrő

27 Rollinger Károly: Professzionális Latin Táncok Magyar Bajnoksága Budapesten

28 Vadasi Tibor: Aranylakodalom - Ötvenéves a Vadrózsák Néptáncgyűttes

30 Dezső László: Nemzetiségi nap Esztergomban

31 Rollinger Károly: Professzionális Standard Táncok Magyar Bajnoksága Keszthelyen

34 Rollinger Károly: Savaria 2000 - 35. Nemzetközi Táncverseny, TESCO Latin Világkupa

rajzos tánc történet

37 Bottyán Mariann-Kaán Zsuzsa: Carlotta Grisi, az ideális Giselle

világtükrő

38 *Kaán Zsuzsa: Amerikai táncpanoráma I. rész: Esélyegyenlőség a 6. New York-i Nemzetközi Balettversenyen

40 *Zalán Magda: Welcome „Pointe”!

41 *Dienes Gedeon: Fiatal koreográfusok a béke jegyében

42 Wagner István: Rómeó, Júlia és a maffia - Vámos-koreográfia Berlinben

44 Zalán Magda: Évadvégi fonákságok a Kennedy Centerben

filmkalauz

45 Kriston László: Az amerikai film és a tánc I. rész: Betáncoltak Hollywoodba

49 contents

50 news **in hungary**

51 news **from abroad**

52 excerpts

Utolsó balettszakos évfolyama a Győri Balett alapító tagjainak lányfele: Bombicz Barbara, Király Melinda, Molnár Márta stb. Velük kapcsolatos feljegyzései is az önmaga iránti elégedetlen igényességről tanúskodnak.

(6. oldal)

A párizsi diáklázadásokat, a „Love and Peace” mozgalmat idéző életérzés járja át az egész darabot. Őszintén, belülről jön, és nemcsak a koreográfusok, de a táncosok részéről is, hiszen egy olyan csoportról van szó, amely 1999-ben, a darab próbáinak megkezdése előtt kivonult az izraeli tánc fővárosának tartott Tel-Avivból, hogy a Holt-tenger melletti Mizpe Ramonban (saját kezűleg) felépítse lakóházát, próba- és előadótermet.

(10. oldal)

Nagyszerű, stílusos hangulatot teremtettek az első felvonás zsánerekében. Tér- és időbeli keretet adtak a cselekményhez, ugyanakkor együttjártak a főszereplőkkel, és a történettel. Azután, mint az éji birodalom fehér villilányai: az elhalt menyasszonyok „életrekelői”, pompás költői légkört varázsoltak. Olyat, amire csak régről emlékezhet az, aki elég idős hozzá.

(12. oldal)

A Szóló a játékoság és jókedély nagyszerű, virtuozitásba torkolló művészi demonstrációja, míg a Concertante esetében határozottan tűnik szembe, hogy a modern (a legmodernebb) tánc elemei erőteljesebben vesznek részt a formaképzésben, szervesen egyesülve a Van Manen-féle klasszicitással.

(14. oldal)

Ezért nem háborog senki, hogy saját szólóját – minden táncstudását beleadva – önmaga alkotja meg. Mert felismeri: egypercesével a darab kétórása gazdagodik.

Wuppertálon ezt jelenti a kreatív csapatmunka és a profizmus, amelylyel a koreográfus az egésze felteszi a pontot, miközben kitűnő táncosai is megtapasztalhatják a művészi szabadság valóságát. Ettől lesz az új darab élet- és természetigenlő, no meg attól, hogy Pina Bausch eljutott oda, hogy ezt megengedje.

(16. oldal)

Számunkra a legújabb művek tűntek a legmeggyőzőbbeknek. Általánosabb érvényű, távlatosabb látásmódot, pregnánsabb szakmai megfogalmazást véltünk felfedezni bennük. Ilyen például a legújabb kamaradarab, a romantikát tudatosan felvállaló és formába öntő Két arckép (zene: *Pertis, Rossa*), amelynek férfiszólójában a 19. századi eszményített, romantikus verbunk szép példáját láttuk. Régóta hiányoltuk ezt a stílust néptáncszínpadjainkon.

(18. oldal)

A már-már monumentálisnak ható, rusztikus díszletezésű (a koreográfus által tervezett) játékeret két részre, két szintre osztották. A fent vajúdo szépasszony (*Fabián Anita*) a bábaboszorkány (*Nagy Yvett*) közreműködésével megszűli három boszorkány-utódját (*Czebe Tünde, Három Edina, Daczó Eszter*), akik azután bűbá-

jos tudományukat két férfin (*Lovas Pál és Lencsés Károly*) élik ki. A próza és a tánc összekapcsolásából különleges hangulat születik.

(25. oldal)

A csoportok mozgatása látványos és érdekes, a kettősök lírája viszont nagyon bensőséges. Velekey a győri iskola neveltje, igazán csak civilben látszik, hogy milyen fiatal, az Orfeoban beérett szólistának mutatkozott. Jó, hogy a létért keményen dolgozó társulat biztosan számíthat rá, a fiatal drámai hős szerepkörben az utánpótlás több mint megfelelő. *Kara Zsuzsanna* volt Velekey partnere, kitűnően illenek egymáshoz.

(26. oldal)

Dr. Szabó Gábor polgármester értékelésében kiemelte, hogy az esemény nemcsak Vas megye, hanem az egész ország legfontosabb versenytáncos rendezvénye, sőt, világszerte elismert, rangos megmérettetés. Mint mondta: „a Savaria nemcsak kontinensünk, de a Föld országait is egyetlen egységgé kovácsolja a tánc, a közös nyelv által”.

(34. oldal)

És akkor még nem gondoltunk bele abba a helyzetbe, amelyet az „egy XX. századi koreográfia” gyűjtőfogalma produkál. Gyakorta előfordul, hogy a húszas évek orosz avantgárdja a harmincas évek szovjet baletrealizmusával „mérkőzik”, vagy az angol nemzeti stílus a II. világháború utáni franciával.

(38. oldal)

Amint az Düsseldorfban és Duisburgban sem okozott gondot sem a közönségnek, sem a kritikusoknak – sőt! –, Berlinben is sikert aratott, Vámos György – régi szokása szerint – a saját arcára formálta a klasszikus témát. A reneszánszból az 1930-as évek Itáliájába helyezte a cselekményt, – amikor *Prokofjev muzsikája született* –, de a fasizmus helyett a maffiát választotta romboló társadalmi háttérként, mert ezt tartja manapság aktuálisabbnak. Így aztán – a herceg helyett – egy fekete Limousine gördül be a színpadra, amelyből csak egy kéz int ki parancsoláshoz szokott unalommal, mint Vámos a klánokat irányító „keresztapa”.

(42. oldal)

A TÁNCMŰVÉSZET főszerkesztőjének, Kaán Zsuzsának bizonyára az a cikk lenne a legérdekesebb, amely egy régi, kedves, ez ideig kivitelezhetetlen ötletének amerikai megvalósítottjáról ad hírt: a New York állambeli *National Museum of Dance*-ről, azaz a *Nemzeti Táncmúzeum*ról.

(43. oldal)

A II. felvonás jelmezei, ha lehet, még a táncoknál is szánalmasabbak. A székely lányok és legények Erdélyben teljesen ismeretlen színkálajú, föld tónusú, barnás-vörös ruhákat viselnek, a lányok sötétbarna (!) spicc-cipőt, vádliig érő, azonos színű zoknival, hogy vele csizma benyomását keltsék. Amikor „csizmásan” lábujjhegyre álltak, nagyon nehéz volt visszafotjni a nevetést.

(44. oldal)

Kaán Zsuzsa

Kaán Zsuzsa
főszerkesztő

ta, míg a TC Meteor (Kosice-Szlovákia) a II., a Tanzsportclub Oschatz (Németország) a III. helyet érdemelte ki.

táncfotók

Chris Nash, az ismert brit táncfotós – három évvel ezelőtti sikeres bemutatkozása után – ismét Budapesten rendezett kiállítást. Május 2–21 között azt a 75 színes fotót hozta el a Budapest Galériába,

amelyet – az elmúlt öt év alatt – vezető modern és kortárs angol társulatokról készített (Rambert Dance Company, Javier de Frutos stb.). A tárlat idején a művész kétnapos **workshopot** is tartott, és együtt dolgozott nyolc hivatásos magyar fotóssal és táncosokkal. Konceptiójának lényege, amelyet kollázsaiiban meg is valósít, hogy – a tánc és a táncos apropóján – önálló fotóművészeti értékeket hozzon létre. A két esemény a British Council, a Budapest Galéria, a MU Színház és a Magyar Fotóművészek Szövetsége közös rendezvénye.

oktatás

Augusztus 7–19 között rendezi meg XIV. Nemzetközi Táncruszát a **Magyar Táncművészeti Főiskola**, amelynek keretében klasszikus balett-, dzsessz- és néptánc szakon fejleszthetik tovább magukat a résztvevők. A kurzus külföldi balettmesterei: **Anthony Christine** (Franciaország), **Aradi Mária** (Hollandia), **Hans-Joachim Tappendorf** (Németország). A hazai mesterek: **Bretus Mária**, **Dvorszky Erzsébet**, **Koren Tamás** (balett), **Papp Tímea** (dzsessz), **Vámos László** (néptánc).

fesztiválok

Németország másfél éves rendezvénysorozatát szentel a magyar millennium tiszteletére. A Baden-Württemberg-i Tartományi Ünnepek a kulturális rendezvények széles spektrumát ölelik fel. E program sajátos szegmense a Stuttgartban **május 6–21 között** megrendezett kéthetes **magyar fesztivál**, amelyet **Pröhle Gergely** nagykövet, **Christoph Palmer** államminiszter és **dr. Wolfgang Schuster** államminiszter nyitott meg.

A magyar kortárs művészet képviselőitében – a zenei, képzőművészeti és filmes programok mellett – például a Ladányi Andrea vezette **LA Dance Company-t**, a **Dunaújvárosi Táncszínházat** és a **Szegedi Kortárs Balett** társulatát is meghívták.

táncfesztivál-táncvásár

Június 1–18 között, immár kilencedik alkalommal rendezték meg Észak-Rajna Westfáliában (NRW) a **Nemzetközi Táncfesztivált**. „Tizenhat napig csak tánc” – hangzott a fesztivál szlogenje, s nem ok nélkül. A legrangosabb német balett-társulatok, jeles koreográfusok műveivel érdeklődők ezrei ismerkedhettek, ha képesek voltak választani a számtalan táncesemény közül. A bőség

zavara nem volt véletlen, hiszen a fesztivál egyszerre **Dortmund, Düsseldorf, Duisburg, Essen, Köln, Leverkusen** és **Remscheid** operaházaiban, illetve legrangosabb színházaiban zajlott. A **minőséget** jól érzékelteti, hogy azon a kortárs balettgálán, amelyet **június 8-án**, Essenben az Aalto Operaházban tartottak, s amelyik egyúttal egy másik jelentős esemény: a fesztivál keretében **harmadik** alkalommal megrendezett **esseni Táncvásár** meg-

nyitójául is szolgált, olyan neves társulatok léptek fel, mint az **aalto ballett theater**, a **Ballett DOR** (Deutsche Oper am Reine), a **Hamburg Ballett** és a **Ballett der Staatsoper Berlin**. E vezető német együttesek balettművészei **Richard Wherlock**, **Hans van Manen**, **William Forsythe** és **Nacho Duato** műveit táncolták. A háromnapos Táncvásáron – a kelet-közép-európai országokkal közös standon – a budapesti Kortárs Táncszínházi Egyesület is képviseltette magát.

a tánc éjszakái

Július 11–22 között – a sokéves hagyományhoz híven – az idén is megörvendeztette Monaco közönségét a **Les Ballets de Monte-Carlo** világhírű társulata.

Jean Christophe Maillot

A Kaszinó teraszán előadott balettestek programját ismét „az első vonal” koreográfiáiból állították össze, mégpedig – szokás szerint – azzal a céllal, hogy egyszersmind a társulat fantasztikus állóképességét és stílusérzékenységét is bemutathassák. A „*Les Nuits de la Danse*” (A tánc éjszakái) című sorozatot ezúttal **George Balanchine: Agon** című neoklasszikus balettre nyitotta (a Budapesten is jól ismert, kitűnő Balanchine-balerina: **Patricia Neary** betanításában, Sztravinszkij zenéjére). Másodikként a Hollandiában működő, izraeli **Itzik Galili: Kék fű** (Blue Grass) című, Händel–Mozart–Satie–Vivaldi-zenék montázsára készített kompozícióját adták elő.

Ezt „oldotta” **Jiří Kylian: Hat tánc** című, burleszk-elemekben gazdag neoklasszikus balettperszipláza (Mozart zenéjére). Befejezőként, a klasszikus remekművekre, egy premier tette fel a koronát: a társulatvezető **Jean Christophe Maillot** legújabb kompozíciója, amelyet a téli **Diótörő-Cirkusz** című táncjáték után készített. Az **Opus 40** – Meredith

Monk zenéjével – „különleges utazás a koreográfus táncszótárában”. A programsorozat előpremierjét április 22-én tartották meg a monte-carlói Operaház Garnier termében.

nyári tánc

Július 6 és augusztus 12 között nemzetközi táncfesztivált rendez Tel-Avivban a Suzanne Dellal Tánc- és Színház Központ. A **nyári tánc** elnevezésű, húsz társulatot vendégül látó rendezvényt az izraeli Tudomány, Kultúra és Sport Minisztériuma is támogatja.

A vezető modern balett-társulatok, mint a **Batsheva Dance Company** vagy a **Kibbutz Contemporary Dance Company** fellépései mellett kortárs tánc csoportok is részt vesznek a fesztiválon. Köztük a nálunk is ismert **Inbal Dance Theatre**, vagy a **Liat Dror & Nir Ben Gal Company**.

Augusztus 2-án a magyar **Artus Táncgyűttes** és az izraeli **Vertigo Dance Company** kitűnő közös produkcióját: a **Gázzív** című posztmoderna táncjátékot is bemutatják.

Felvételi vizsga, 1960.

Háttérben: Mák Magda, Hidas Hedvig, Lőrinc György, Kálmán Etelka, Szalay Karola, Aszalós Károly
Fotó: **Korniss Péter**

ményt. Önállóságukra, figyel-
mükre bázizok -, hiányzik
mellé több szigor. Nehéz
ügy. A szigor nem korszerű,
ugyanakkor elvárják. Ha pe-
dig megjelenik, ellenállásba
mennek át. Milyen jó az
olyan pedagógusnak, aki
minden hibát a növendékére
tud áttolni! Befejezi az óráját
és másnapig - oda se neki!"

Már az iménti idézetekből
is meggyőződhattünk re-
mek, olvasmányos írói stílu-
sáról. S nemcsak ezért, de
kiforrott és átgondolt mon-
danivalója, valamint kultúr-
és táncművészeti szakmai tu-
dása folytán számtalan publi-
kációja - könyv, tanul-
mány, újságcikk - jelent
meg. Ezek közül talán leglé-
nyegesebbek azok, ame-
lyekkel merészen megelőzte
korát, amelyekben vissza
mer fordulni a mozgásművé-
szeti hagyományok felé még
azokban az időkben, amikor
ez még nem volt túl szalon-
képes. Különösen abban a
balettszakmai körben nem,
melynek amúgy meghatá-
ró személyisége volt. Az
alábbiakat 1976-ban (!) írta

az improvizációról készített
tanulmányában: „Ha a nö-
vendékkal felfedeztetjük a
ritmust és dallamot, a teret
és a mozdulat kifejező ere-
jét, nemcsak a zene- és tánc-

művészet iránt válik fogé-
konyyá, hanem olyan képes-
ségeket, olyan látásmódot
nyújtunk neki, amivel a többi
művészet felé is nyitott lesz.”

Olyankor hiányolta a nyi-

tottságot szakmai oktató-
sunkban, amikor minden ezt
orvoslandó javaslata süket
fülekre talált. A 80-as évek
végén készítette el a Tánc-
művészeti Főiskola növen-
dékeinek kultúrtörténeti ok-
tatását célzó (nem túl sok fi-
gyelemre méltott) tanul-
mányát, melynek bevezeté-
sében többek között az
alábbiakat olvashatjuk:

„Intézetünkben egyre na-
gyobb hangsúlyt kap a techni-
kai teljesítmény, a technikai
munka erőfokának nem egy-
szer agresszív fozszirozása, és
ennek arányában egyre ke-
vésbé hangsúlyozódik az a
tény, hogy a táncművész mi-
nősége, hatóereje, képlékeny-
sége és kifejezőképessége nem
csak a gyakorlás mennyiségétől,
fizikai képességeitől függ,
hanem értelmi-érzelmi fejlett-
ségétől, nyitottságától és a
művészetek iránti affinitásától
legalább annyira.” Akár ma is
írhatta volna... Mint mond-
tam: sosem lázadt, kompro-
misszumait az alázat diktálta.
Szolgált: családot, szakmát -
utókat. És nem adott rá időt,
hogy megköszönjük neki.

Lőrinc Katalin

Koncertpróba, Lőrinc Györggyel, 1979 • Fotó: **Mezey Béla**

A tánc fesztiválja Veszprémben

V. 14–18.

Idén harmadik alkalommal adott otthont a veszprémi *Petőfi Színház* az elmúlt évad legjelentősebb kortárs táncszínházi produkcióit felvonulató fesztiválnak. A szervezők bízottal tömörebb címet választottak. A *Tánc Fesztiválja* című rendezvényesorozatot a korábbi években „Országos Kortárs Tánc- és Mozgásművészeti Találkozó, Összművészeti Fesztivál” néven rendezték meg.

A hagyománnyá vált szerkezetben azonban nem változtattak: ismét meghirdették a *Fotósok versenyét*, valamint színvonalas kiállítások (például – többek között – *Grünwalsky Ferencnek Ladányi Andreával* közösen készített anyaga/ és zenei produkciók) szerepeltek a programban. Új kezdeményezésként a résztvevő művészek eszmét cserélhettek a közönséggel, és vitakozhattak az aznap látni való előadásokról – *Novák Ferenc* irányítása mellett.

A találkozón bemutatott előadásokat ezúttal a színház koreográfusa, *Krámer György* válogatta. Talán ennek köszönhető az idei program egységessége. Színvonalában nem ideillő produkció alig akad, sajnos viszont, hogy gazán kiugró és emlékezetes előadást is keveset láttunk. Ugyanezt az „egységességet” tükrözték a zsűri – *Jancsó Miklós* (elnök), *Keleti Éva*, *Pongor Ildikó*, *Szakály György* és *Fuchs Livia* – által kiosztott díjak is: mind a fotó-, mind a táncművészeknél a résztvevők többsége valamelyiket hazavihette; többszörösen kiüntetett előadás azonban alig akad.

A *fesztiváldíjat* a zsűri a *Frenák Pál Társulatnak* ítélte a *Tricks & Tracks* című produkcióért. Az előadás sikeréhez hozzájárult, hogy *Frenák*

– bár francia-magyar társulattal már egy ideje itthon dolgozik, s korábbi munkáit vendégjátékok alkalmával ismerhettük meg –, még mindig valami újat, ismeretlent jelent a közönség számára. Sajátos, meghökkentő formanyelve, akrobatikus ügyességű táncosai mindenképpen magukra irányítják a figyelmet. E darab mondanivalója azonban kevésbé elgondolkodtató, inkább a látványosság a főszerep: a cirkusz és a kifutók világát idézi az előadás szerkezete, elámulunk azon, ahogy *Juhász Kata* majdnem tíz percig lábánál függesztve lóg le egy kötél a zsinórpadrásról, megcsodáljuk *Christine Merli* – ugyancsak gumikötéles – bepörgéseit, csavarodásait. A meztelenség és a durvaság azonban nem elég meghökkentő, önmagukban nem fejezik az emberi sorsok mélységét, tragédiáját.

Az idei évben az *előadói díjat* duettek kapták. *Ladányi Andrea és Horváth Csaba* a *Közép-Európa Táncszínház* Ős K. című produkciójában nyújtott fantasztikus alakításáért nyerte el a díjat. *Horváth Csaba* koreográfusként is jegyezte a fesztivál legkiforrottabb, rendkívül összetett mondanivalójú, a hovatartozás, elszakadás, keresés problémakörét feszegető előadását, melyhez a legmegfelelőbb partnert találta meg *Ladányi Andrea* személyében. Duettjük az előadás – és a találkozó – legemlékezetesebb teljesítménye.

Vámos Veronika és Kovács-Gerzson Péter (*Tranz-Danz*) a *Co Ax*-ban – az előadás végére – az egymás mellett táncolástól: a társas magánytól azonos, de nem összekapcsolódó mozdulatsorokon keresztül jutnak el a teljes, feltétel nélküli egyesülésig. Kimért, szagotott rit-

musú, autentikus elemekre épülő kettősüknek adta a zsűri a másik előadói díjat.

Persze voltak kiemelkedő egyéni teljesítmények is, melyeket előadói *különdíjjal* jutalmaztak. Például *Vati Tamást*, aki *Bozsik Yvette Holtdiglan*-jában elsősorban színészilag nyújtott kiválót. A darab egy szerelmespár életét kíséri nyomon öregkortól a fiatalig; a vetítésekkel, ötletes közzjátékokkal tarkított előadás inkább a színház, mint a tánc szempontjából érdekes.

A színház, a tánc, a show jól kiszámított elegyét turmixolták össze *Csabi Attilaék* a *KOMPÁNIA* nevű társulat *Romance, avagy kétségbeesve keresem idillt!* című produkciójában. A fiatal, extravagáns csapat előadása üde színfoltként igazi feltűnést keltett a fesztivál zárónapján. A zene – a 20-as évektől napjainkig –, a fény, a díszlet, a kosztüm, de még a hajviselet is pontosan ki van találva, ahogyan az igencsak különböző etűdökből építkező, a végére mégis egésszé váló, keretes szerkezet is. A korszerű mozgásanyagra és napjaink látványvilágára építő előadás elsősorban hangulatokra és a jellegzetes egyéniségekre épít; a határos képsorok közül leginkább a két koreográfus – *Csabi Attila és Ladjanszki Márta* – két, egymásra merőlegesen felállított fekete kanapén el-táncolt duettje maradt emlékezetes. Ezzel az előadással a társulat tarolt: *Ladjanszki Márta* *előadói különdíjat*, a csapat a *zsűri különdíját*, valamint a *közönségdíjat* is nyerte.

Ugyancsak *különdíjat* kapott a *Még 1 Mozdulatszínház* szintén fiatal alkotógárdája, *Fenyves Márk – Pálosi István*: *In memoriam Dienes Valéria* című darabjéért. Az orkesztika szülőanyjának szellemi hagyatékát feldolgozó társulat költői, harmonikus produkciót hozott létre. Fő céljuk a tradicionális modern tánc (a magyar mozdulattművészet) hagyományainak megőrzése, de mindezt korunknak megfelelő formában viszik tovább.

Az utolsó *különdíjat* a fesztivál állandó résztvevője, az *Artus* kapta a *Chinvat* – A

hetedik hid című produkciójáért. A darab a művészeti vezető *Goda Gáborra* és csapata jellemző szürrealista-dadaista vonulatot képviseli, az elvarratlan szálak mégis egymásra épülnek, az előadás nem tűnik befejezetlennek. Néptánc, pantomim, mozdulattművészet, abszurd humor és a népi bábjáték elemei keverednek a darabban, melyben a kezdeti névfelsorolások, érthetetlen szómontázatok után fokozatosan csökken a szavak szerepe – melyeket csak a záróképben, egy népmesei tanulság elmondásához vesznek ismét elő.

A *Szegedi Kortárs Balett* ezúttal három kisebb koreográfiával érkezett, *Az angyalok suttogása* a harmónia és a diszharmónia, magány és közösségi lét ellentétére épül. A *Trio* a társulatvezető-koreográfus *Juronics Tamás* régebben készített darabjának felújítása, míg a *Hajsza* közvetlenül a fesztivál előtt készült, s a *társulat tagjainak első közös munkája*. A kontakt tánc szabályait szonyatos, szinte követhetetlen tempóban, és nagyon ötletesen – csupán néhány kellék: egy szék, egy ernyő, egy kabát és egy kalap felhasználásával – oldották meg a szegedi táncosok. A társulat megkapta a *fesztivál alap gondolatát leginkább tükröző együttesnek járó elismerést*.

A fesztivál résztvevői között volt még a 16 év után az elmúlt évadban profi együttesé váló *Dunaújváros Táncszínháza* /a *Könnyed magyar* című produkcióval/, a *Pécsi Balett* /*Körbetánc*/, a *Honvéd Táncszínház* /*Azon is túl*/, valamint *Ladányi Andrea* és csapata: az *L.A. Dance Company*, akik az elmúlt év során sokat fejlődtek, s ezúttal az *Éjféle maraton* ötödik részét, a *Mesét* mutatták be.

A fotográfusok közül *Benkő Imre* és *Révész Róbert* a fesztivál megörökítésében nyújtott fotós teljesítményért megosztva kapott *fődíjat*. *Dusa Gábor* anyagát a Magyar Fotóriporterek Társasága, *Kassay Róbert* és *Áfrány Gábor* felvételeit a Magyar Fotográfiai Múzeum értékelte egy-egy *különdíjjal*.

Somogyi Eszter

Off-Requiem

A Kiscelli kastélyhoz tartozó templomrom egészen különleges tér. Valójában a „rom” elnevezés ebben az esetben kicsit túlzott is, hiszen az épület „ép burok”: állnak a falak, a födémek, csupán a belső tér hiányos. Épp ezek a hiányok, pontosabban a megmaradt falak, mélyedések, kitéremkedések adják az épület egyedi és eredeti formáját. Ha ép és hiánytalan lenne, úgy olyan barokk templombelsőket kapnánk, amilyenből van még pár az országban. Ez a különleges, arányai által felemelő, meztelen églafalaival kitarukozó épüethez a világon egyedülálló.

Belépünk tehát a térbe. A rafinált belső világítás feledtet

a lepusztultságot, és bensőséges helyé varázsolja. A hatás igen erős, hangulata magával ragad, s fogva tart véges-végig, amíg csak ott vagyunk: egy röpké órás előadás idejéig.

A fennköltséggel harmonizál a muzsika is. Wolfgang Amadeus Mozart *Requiemje*. A hangok betöltik a teret, együtt zengenek a fényekkel, a levegővel. Jószerével nem is kell már ide semmi: ez önmagában egy előadás.

Nincs tehát könnyű dolga az *Off Táncszínháznak*, ha mozdulatvilágával még valami többet, odaillőt, s mégis egyénit kíván nyújtani. A hat táncos egy dobogót készített magának a templomhajók találkozásának metszéspontján,

ide koncentrálnak: ezt az önként kiszabott színpadot – néhány alkalom kivételével – nem is hagyják el. Jelmezük a téglafalak színével harmonizál: azoknál valamivel élénkebb, mélyebb. Téglavörös mellények-sortok emelik ki az arcok, a végtagok fehérségét.

Az *Off Táncszínház* mozgásstílusa az európai kortárs tánc trendjéhez kapcsolódik, s így – első hallásra – nyilván nem Mozart jut róla eszünkbe. A társulatot, nevesen Hód Adrienn koreográfust azonban megihlette Mozart muzsikája, s ha nem is alkotott rá semmi egyedit, olyat tehát, ami kifejezetten ehhez a zenéhez igazította volna koreográfiája stílusát és építkezését, az kitűnik, hogy lelkesen és odaadással táncol erre a műre.

Nem adaptál, inkább csak hallgatja a zenét, szereti Mozartot, szereti ezt a teret és a

hit erejét, amely megérintette. Egy-két visszatérő alapotívum „hozza” is az áhitatot, a többi pedig a lendület, az adott pillanat diktálta véletlenek és érzetek kérdése.

Bizonyára koncepció az is, hogy a tételszűnetekben teljesen indifferensen mozognak tovább, amikor a zene abba marad, vagy kezdenek új mozgástémába, amikor még csönd van.

Meglehet, Mozart zenéjének tisztelői neheztelnek is ezért az önkényes függetlenkedésért, mégis úgy érzem, a zenének valami sokkal áttételesebb tiszteletével van itt dolgunk. Meglehet, ezek a fiatalok bár formailag el is hanyagolják a „tiszteletet”, mögöttezen Mozart szelleméből valami mégis ott lebeg körülöttük.

Lőrinc Katalin

II. Rákóczi Ferenc Általános és Művészeti Iskola

3200 Gyöngyös, Petőfi u. 2.

Mesterek:

**Delbóné Kalocsai Edit,
Ombódi András, Bódis Bea,
Berhész Ildikó**

*Balet, néptánc, modern tánc,
történelmi társastánc*

Kezdő és haladó szinten, heti 6 órában

Az iskolaigazgató neve: **Bágyi Ferencné**

CSILLAGSZEMŰ GYERMEKTÁNCGYÜTTES

Virányosi Községi Ház
Budapest, XII. Szarvas Gábor út 6.

Művészeti igazgató:

* **Timár Sándor** *
* **Timár Böske** *

Néptáncoktatás

3 éves kortól
professzionális szintig

Tel./fax: 394-5046 • Mobil: 06-309-509 137

ATTITUDE TÁNCGYÜTTES

4027 Debrecen, Sinay Miklós u. 6.

Vénkertéri Általános Iskola és Művészeti Intézmény

Mesterek:

**VOLLAY ENIKŐ
ÁRENDÁS MIKLÓS**

Balet, dzsessztánc, művészi torna
Gyermek-, ifjúsági és felnőttoktatás 3 éves kortól

Telefon (mobil): **06-309-637-667** (Vollay Enikő)

Az iskolaigazgató neve: **Juhász Sándorné**

Kedvezményes előfizetés

minden iskolának, táncoktatóknak, diáknak és növendéknek!

HA az intézmény, ahol táncot tanítanak,
hirdetését elhelyezi a **TÁNCMŰVÉSZET**-ben!

Megrendelem a **TÁNCMŰVÉSZET** című folyóiratot példányban a következő (2000. 4.) számtól kezdve 1 évre. Vállalom, hogy a kedvezményes előfizetés árát: 1500 Ft-ot + a postaköltséget befizetem.

Intézmény neve: _____

Előfizető neve: _____

Címe: _____

előfizető aláírása

az intézmény, iskola cégszerű aláírása

Ne vágja ki! A szelvényt *fénymásolás* után kitöltve is elfogadjuk. – A Szerkesztőség

Epíti fel egész szerepét, tudatos a színészi játéka, melyet zétválaszthatatlanul köt össze a technikai kivitelezéssel. Például ki tudta fejezni örülési jelenetében két váratlan dobbantó lépéssel beteg zívének végső lüktetését, vagy hogy növekvő keserveben hullámokban hagyja el estét az élet. A II. felvonásban már nem metszetek alapján ábrázolt kórképet, mint néhány éve, beállása dején; napjainkra a romantikus eszménykép *átszellemített megtestesítése* jelenik meg formálásmódjában. Itt, a mondai szellemvilágban érezteti a sírontúli szerelem öretlenségét, és a *nem való* ágos fizikai létezés álomitas, légies poézisét. Tánctípusa gyönyörű, szívszorító harmóniákkal telített és kristályiszta vonalvezetésű. Kartarásai akár a klasszika „mai” iskolapéldái lehetnek.

Avrovszkij-Adam: *Giselle* a Magyar Nemzeti Balett ársulata az I. felvonásban fotó: **Papp Dezső**

Partnerre, Nagy Tamás rengeteget fejlődött a felújítás-beli fellépése óta. Sokkal felszabadultabban játszik már a számára nehezebb I. felvonásban is. Megszokta, úgy látszik, a színpadi jelenletet, s akkor is jó előadó, ha éppen nincs táncos feladata. Ha van, akkor ugyanis nagy-szerű. A II. felvonásban, ahol csupa tánc hárul rá – remekel. Ritkán látszik ennyire szemléletesen, hogy milyen nehéz díszítésekkel telített és virtuóz feladat hárul Albert alakítójára, s ezt Nagy Tamás milyen hibátlanul, a tánc önnön esztétikai szépségét árasztóan tudta megoldani. Partneri relációban ugyancsak kiváló volt; lehetővé tette Popova egyes táncrészleteinek biztonságos röptetését.

Örvendtesen jó szereplője lett az előadásnak színészi és táncos értelemben egyaránt az előnyös megjelenésű *Solti Csaba*. Hihetővé formálta – a sok esetben ellenszenvesre-intrikusra hangolt Hilarionok helyett – a

Giselle-hez valójában illő legénynt. Így lesz világos, hogy *Giselle* az *igaz szerelem* miatt választotta Albert grófit.

Nagyon tetszett a villik királynőjét, Myrthát alakító *Keveházi Krisztina*. Főleg méltóságteljes, parancsoló megjelenése volt hatékony, s ahogy sudár természetével eleve kimagaslott a villik seregéből. Csupán lábmunkájába csúszott egy-két helyen valamiféle „baki”, ami persze pillanatnyi disszonancia is lehetett. – Az I. felvonás Paraszt pas de deux-jét ezúttal (és az ideji sorozatban először) *Castillo Dolores* és *Macher Szilárd* táncolta úgy-szólván hibátlanul, lelkesen és elegánsan, a nagynevű elődökhöz méltóan.

S most következzen a balettkar elsőfokú dicsérete. Nagyszerű, stílusos hangulatot teremtettek az első felvonás zsánerképében. Tér- és időbeli keretet adtak a cselekményhez, ugyanakkor együttjátszottak a főszereplőkkel, és a történettel. Azután, mint az éji birodalom

fehér villi-lányai: az elhalt menyasszonyok „életrekel-tői”, pompás költői légkört varázsoltak. Olyat, amire csak régről emlékezhet az, aki elég idős hozzá.

Kiemelném az úgynevezett fűrész-részletet, amelyben a fehér hosszú tütüs baletlinak sorai keresztelik egymást – halkan, búsan és megható líraisággal. Nagyon szépen dolgozott a két villiszólista: *Soós Erika* és *Rujsz Edit*. A látszólag kis szerepből sikerült érzelmdús, tiszta kivitelezésű, színező karakterű „szólámvezetőket” kreálniuk.

Az egész, rég nem látott *Giselle*-interpretáció – csak ismételni tudom – sokáig emlékezetes marad, és bizonyos értelemben mércéül szolgálhat. A darab balettmestere, *Metzger Márta* mindezt nyilván a manapság szokásos kevés próbaidő ellenére érte el; az egykori címszereplő igényessége, stílusérzéke így is győzedelmeskedett.

Gelencsér Ágnes

legmutatkozik. Talán még ezt is mondhatni: kiegyezett élettel, kevésbé irritálja a próbában olykor már drasztikusan élesre hangolt, nek nek közti konfrontáció. A Szóló a játékosság és jókegy nagyszerű, virtuozitás a torkolló művészi demonstrációja, míg a Concertante esetében határozottan minik szembe, hogy a modern (a legmodernebb) táncemei erőteljesebben vesz-

nek részt a formaképzésben, szervesen egyesülve a Van Manen-féle klasszicitással.

Fantasztikus örvénylés, hajlékonyság és lüktetés, lenyűgöző ritmusgazdagság árad a meztláb táncolt Concertante-ból, hangsúlyozott kar- és kézmozgással párosítva. Eltérő jellegű férfi-nő kettősök, felvillanó egynemű találkozások, női csoportképződés, majd a négy pár

egymás mellé rendeződése zajlik le – a csodálatosan szenvedélyes, sokszínű, mindegyre pulzáló muzsikával egybefonódva.

Van Manen legendás muzikalitása elragadóan olvad össze a nálunk – azt hiszem – kevésbé játszott Frank Martin-kompozícióval. Már az maga is nyereség, hogy a táncmű mintegy „behozta” az Operaház zenei műsorrendjébe (nagyszerű hang-

felvételen) ezt az 1945-ben készült zenedarabot. A *Petite symphonie concertante* két vonószekerek, csembaló, hárfa és zongora szövetkezésével épül fel, s Martin egyéni stílusát – mintegy magabasúrírtve –, élvezetesen közvetíti.

A Szóló – J. S. Bach *I. Hegedűpartitája* csendes-gyönyörű harmóniáit, majd szinte ördögös staccató-vágatását követve – három férfiszólistával alakít ki egy „magánszámot”. A maga karakterében ez is remekmű, valóságos szólistikus táncparádé, átítatva közvetlen humoros mozzanatokkal, miközben elképesztő táncos feladatot bíz az előadókra, és tiszta táncal ajándékozta meg a nézőket.

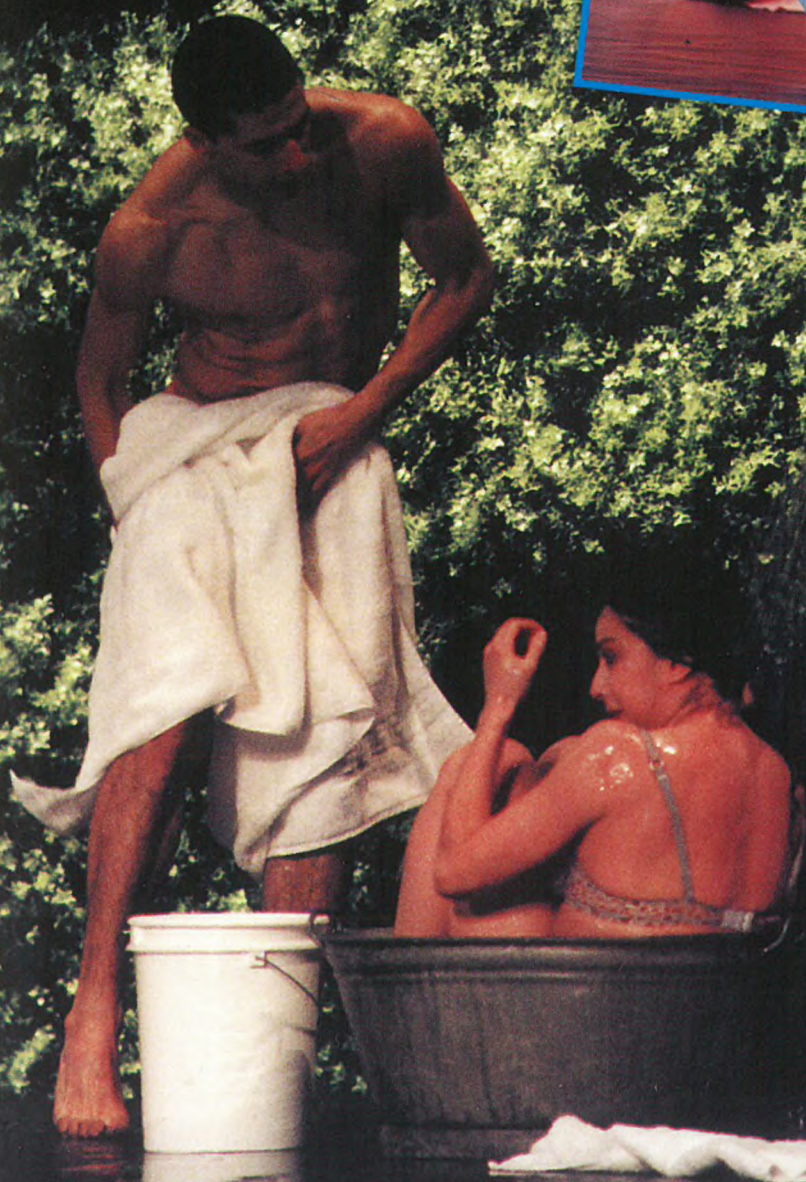
Tulajdonképp az elmondottakból kiderülhet, hogy az est új részét alkotó két Van Manen-darab, amely mindkét este azonos szereposztásban került bemutatásra, repertoárpítési telitalálat. (Beiktatása a *Naisy* illetve a *Forsythe*-mű közé nyilvánvaló kényszerűség következménye.) A Concertante négy párja: *Hágai Katalin* és *Nagy Tamás*, *Boros Ildikó* és *Bajári Levente*, *Papp Zsuzsanna* és *Szigeti Gábor*, *Bacskai Ildikó* és *Turi Sándor* – valamint a Szóló három táncosa: *Nagyszentpéteri Miklós*, *Cserta József* és *Turi Sándor* pazar felkészültséggel és teljes azonosulással tolmácsolta az új produkciókat.

Hogy ez létrejöhessen, a legszorosabban függ össze a betanító balettmester *Mea Venema* s a magyar balettmester *Nagy Zoltán* kiváló munkájával, hiszen Van Manen maga csak az előkészület finisébe kapcsolódott be. (Nagy Zoltánon múlik majd persze, hogy ez a nívó ezután is megmaradjon.) De az alig felbecsülhető siker abból is fakad, hogy együttesünk ma csúcsmódban van, és ez a képzés, a balettvezetés, továbbá a hazai érintett mesterek termékeny munkásságát egyaránt minősíti.

Van Manen–Martin: *Concertante*
Boros Ildikó és Bajári Levente
Fotó: Papp Dezső

Körtvélyes Géza

Bausch-montázs: Zöld föld
A Wuppertali Táncszínház előadása
Fotók: Papp Dezső

átékos, humoros hangot üt meg a hegedűvel és brácsával szóló, egymással vitatkozó form legény jól sikerült kis koncertje: a *Zsörtölődők*. A *Fergeteges indulatok* című határcsoportkoreográfiának nyére váltak a különböző jelölések; plasztikusabbá, trasztosabbá váltak az esztétikus, a tempó- és gulatváltások.

Ez est egy figyelemre méltó érdekessége, hogy több *Kodály-* és *Kodály-* kompozíció alkotott koreográfia szerepe a műsorban. Ez ma ritkának számít. Molnár István a *Kodály: Marosszéki táncra* alkotott, emlékeztető koreográfiája óta ez az irányítógyszólván megszokadt. A múlt század alatt egy-két újabb művön kívül, szintén nem akadott folytatása. Annál inkább üdvözlendő, hogy Galambos Tibor vállalkozott a magyar művészi alázatot, zenei igényedést igénylő feladatra, ehhez még méltó társakra támaszkodott. A *Mucsi János* vezetésével álló *Duna Művészegylet* is közreműködött *Barbary Allegro Barbaro* és *Kodály: Székelykeserves* című műveire készült táncok bemutatójában. A hat darabot tartalmazó sorozatból, szubjektív megítélésünk szerint, a legértékesebb az újonnan átírt *Felszállott a páva* című kompozíció. A régi Erkel-alkotások teljes azonosulással történő előadása érvényre juttatja a darab finom lírai árnyalatait. Értékes, már-már missziót betöltő munkásságnak tartjuk a *Kodály-* és *Kodály-* művekkel foglalkozást. Külön örömet okoz az élő zenekíséret emeli a koreográfia hatását. A befejező koncert, a *Kállai kettőst* az Erkel-zenekar és zenekar kíséri.

A látottak alapján elmondhatjuk: felfelé ívelő, kiteljesedő pályát vélünk felfedezni ebben a szép portréműsorban. Galambos, úgy tűnik, nem tartozik a koreográfusok közé, akik a múlttal való megismerésével, a művek sokoldalú megismerésével, úgy mond, „kiírják a szavukat”; amikor is az elfáradás az önismétlés veszélye fenyegethet. Azt hiszem, Galam-

bos talán azért is menekülhetett meg ettől a veszélytől, mert a sors úgy hozta, hogy valószínűleg nem is volt rá ideje. Ő ugyanis, más munkái mellett, csak „passzióként” űzhette a koreográfusi mesterséget.

„Főfoglalkozásként” ugyanis, mint tudjuk, a *Táncforum* vezetője volt. Azt várta tőle ország-világ, hogy nem önmaga számára, hanem mások, a magyar táncművészek és koreog-

ráfusok számára teremtsen bemutatkozási lehetőséget: „forumot”. Ezen a poszton, Berzsenyivel szólva: „A szelek mérgét nemesen” kiállta. Sok Charybdis között, sok ezer veszélyben, mindvégig tisztességgel helytállt.

Intézményt hozott létre, amely a területet áttekintve, hidat vert a különböző stílusok és irányzatok, amatőrök és hivatásosok, Budapest és

az ország különböző tájai között; a hazai és külföldi táncművészet között. Ez időközben, úgy tűnik, maradt némi el nem mondott mondanivaló, és összegyűlt némi fel nem használt mesterségbeli tapasztalat is a művészi „mellékfoglalkozás”, a koreográfusi tevékenység számára.

Most akkor hát várjuk a folytatást!

Pór Anna

Galambos-Rossa:
Hangulatok
Fotó: Korniss Péter

feltékenységével. A táncmű, amely egy rendező pas de trois-ban (szöveg: Képek: Képek) egyértelműen kifejezi a szerelmek kapcsolatát és a közelmúlt tovakodni akaró haradik esélytelenségét, Samon és Asztisz szemé- es ellentétét csupán néhány triviális gesztussal zékeltette. Az asszonyi ndorlat és a szolgálalkü- g regény szerinti össze- övetkezését sem mutat- meg a nézőnek. Nem is gallta, hogy a lány bün- elemény áldozata lett. regény epizódjainak hi- nyaért azonban kellő- epp kárpótolt bennünket befejezés tragikumá: zulamit váratlan, értsd: telmetlen halálának kel- en plasztikus, már-már epzóművészeti értékü brázolása.

Az est műsorában e két bemutatón kívül még leg- alább öt másik, régi kom- pozíció is szerepelt, a bal- ladisztikus feldolgozású társadalmi drámától a mi- tologikus fogantatású tánc- miniatűrre, a horvát gyer- mekjátékoktól a sokác la- kodalmi népszokásig.

Persze mindazt, aki nem ismeri Kricskovicz munkásságát, már a cím is megtévesztheti. Az *Énekek Éneke* ugyanis nem egyetlenegy, többtétéles táncdráma, hanem olyan szerzői est, más szóval olyan „koreográfusi kö- tet”, amely mindössze két új művet tartalmaz, s az összes többi régi: a hajda- ni Fáklya-repertoár, sőt, a „Kricsko”-vezette Buda-

pest Táncegyüttes évtize- dekkal ezelőtt készült da- rabja. Még most is magam előtt látom Rogács Lászlót, Pászti Pétert s a többi- eket a *Kilencen voltak* fiai- ként, vagy épp *Papavaszi- liju Filipaszt*, a Sisyphos címszerepében. Ez persze így van rendjén: miért ne tanulnak be az új Fáklyá- sok is, átörökítve a krics- kovicsi értékeket a mának s a holnapnak.

Kricskovicz, „a csendek ura” azonban mégis elkö- vetett egy apró hibát. A szórólapon két hatásos (vagy inkább annak szánt) mottóval hirdette új est- jét. Az egyik az *Énekek Éneke*-ből való, Kuprin is használja: regényében a vigasztalhatatlan Salamon király mondja nádtollba ír- nokainak Szulamit halá- lakor: „Mert erős a szere-

lem, mint a halál, kemény, mint a sír...” A másik egy saját szlogen: „Egyetlen ember is eltörölheti évez- redék kultúráját egy má- sodperc alatt, a Föld szí- néről.” Ez az ugyancsak súlyos, magvas, de a tánc- műhöz közvetlenül még- sem illő gondolat, sajnos, kapóra jöhet a tánchoz nem értő újságíróknak. Ebbe bele lehet kapaszkodni, lehet vele „filosz- kodni”.

Még az is megtörtén- het, hogy lesz, aki e mon- dat felduzzasztásával, kö- vetkezésépp a táncst dagályos elemzésével ma- gában a produkcióban is a dagályosság látszatát kelti.

Ott tehát, ahol valójá- ban minden egyszerű, tö- mör és igaz.

Kaán Zsuzsa

Kricskovicz-
montázs:
Szulamit
Fotók: Kanyó Béla

asszisztense: Fajth Blanka tet-
te a nagyszámú növendékgár-
da számára alkalmassá. A VIII.
és IX. osztályos „társulat”
szemmel láthatólag élvezettel
alakította a maga korosztályá-
hoz ezt a vidám tónusú, nívós
látványosságot. Otthonosan
mozogtak a könnyed lokálkö-
zegben, ahol a számokat be-
mutató „fellépők” és a „lokál-
közönség” egyaránt a produk-
ció részese.

Meg kell még emlékezni a
betanító mesterekről. Az
oroszlánrész természetesen a
már méltatott évfolyamveze-
tő Nagy Zoltánra hárult. De
nagy munkát végzett még

Vaganova- Drigo:

Esmeralda
Vörös
Henriett
és Bakó
Márton

A negyedik (a középrész-
ben az első) klasszikus jelenet
Vaganova Esmeraldájának
egyik kettőse a vizsgázó Bakó
Márton és a VIII-os Vörös
Henriett előadásában nem
mutatott valami fényesen. S
már a Diana & Acteon-pas de
peux nem tartozik a legismer-
tebb kettősök közé, a gyenge
vitelezést így is meg lehetett
lapítani.

Műsorszínezőül – mint már
említettem – a nagykettősök
között két jeles modern jele-
netet is bemutattak. Neveze-
sen Pártay Lilla Anna Karenin-
jének érzelmetli neoklasz-
tikus szerelmi kettősét a
Hegyi Rózsa Csilla és a vizsgá-
zó Zsiga István kellemes és
látványos előadásában.

Valamint a néhány eszten-
eje végzett, tehetséges Lu-
kács András barokkos jellegű
modern tánctrióját, a finom és
pédikus Elégiát láthattuk –
Lukács Margit, Hegyi Réka és
Darnóth Renáta nagy sikert
arató megjelenítésében.

Az est zárószáma a mindig
sikeres Naisy-darab, a mindig
látványos volt. Őszintén szólva
elgondoltam tőle: mit keres az
előadásban a Petőfi Csarnok
táncpadára, annak megszo-
tt nézői számára készült
darab ezen a helyen, ez alka-
lankorral. Kiderült, hogy műsor-

ratúzése remek ötletnek bizo-
nyult. Ez a zenés kávéházban
játszódó, dzsesszes hangvéte-
lű táncmű, úgy látszik, mindig,
mindenhova alkalmazható.
Myriam Naisy – mint már er-
ről más alkalommal is szó
volt –, fantasztikusan alkalmaz-
kodik az előadók adottsá-
gaihoz, úgyszólván testresza-
bottan képes dolgozni. Ezen-
kívül tágítja-szűkíti darabját,
ahogy a helyzet kívánja. Most

Lukács- Delibes:

Elégia
Darnóth Renáta,
Hegyi Réka
és Lőw Margit

Naisy-Conte:

Mokka
A szólista:
Pazár
Krisztina

Fotók:
Kanyó Béla

Pártay Lilla, Lukács András, il-
letve Pongor Ildikó és ifj. Nagy
Zoltán (a Don Quijote-kettős
remek betanítói), valamint az
első műorrész próbavezetői:
Sebestény Katalin és Szőnyi
Nóra.

Végezetül elismeréssel kell
szólni Gombár Judit mindhá-
rom részhez nagyszerűen alkalmaz-
kodó, előnyös jelmeze-
terveiről is.

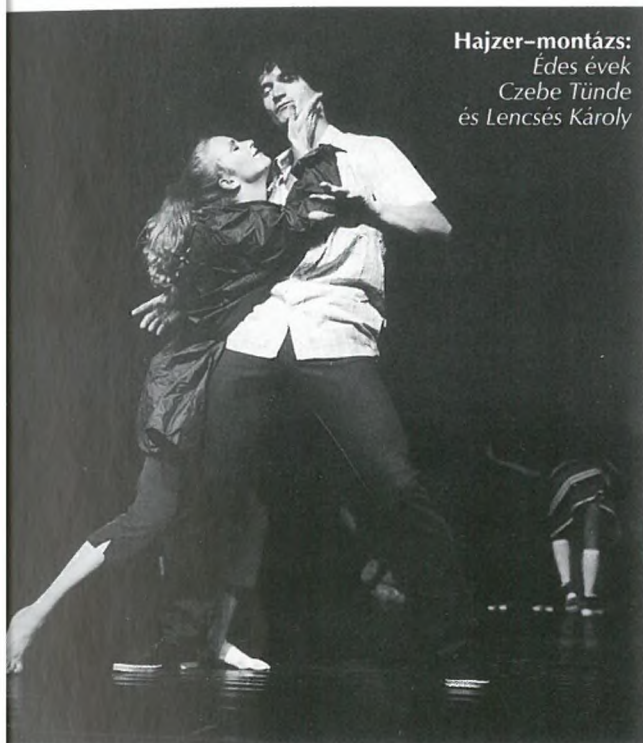
A műsor nagy részében
közreműködő operaházi ze-
nekart, mint oly sokszor, Jár-
mai Gyula vezényelte, figyel-
mesen igazodva a különböző
stílusú muzsikákhoz és az elő-
adókhoz.

Gelencsér Ágnes

zépasszonyok, boszorkányok...

...a pécsi Anna-udvarban

VI. 23.

Hajzer-montázs:
Édes évek
Czebe Tünde
és Lencsés Károly

Az ideai programba két különböző témájú és hangulatú darab került. Az elsőt minden bizonnyal a 2000. esztendő gondolatísága ihlette, hiszen az alkotó a „magyar hiedelemvilágból” merített. *Szép-asszonyok* és *boszorkányok* kelnek életre a színpadon, és bűvölik-bájoskák az útjukba kerülő férfiakat. A már-már monumentálisnak ható, rusztikus díszletezésű (a koreográfus által tervezett) játékteret két részre, két szintre osztották. A fent vajúdó szépasszony (*Fábián Anita*) a bábaboszorkány (*Nagy Yvett*) közreműködésével megszüli három boszorkány-utódját (*Czebe Tünde*, *Három Edina*, *Daczó Eszter*), akik azután bűbajos tudományukat két férfin (*Lovas Pál* és *Lencsés Károly*) élik ki. A próza és a tánc összekapcsolásából különleges hangulat születik. A szélfúttá hajjal, szétterült ruhában, erőteljes asszonyt formáló színésznő mágikus hangulatú monológjaiba szinte beleszövődnek az alsó színpadon zajló plasztikus és olykor igazán ihletett

táncjelenetek. Mindehhez különös szuggesztivitással kapcsolódik a bábaboszorkány sok szimbólumot (sorsfónálköldökszínórt, kövekkel való varázslást stb.) tartalmazó alakítása.

Az est második része könnyed hangvétellel szórakoztatja a közönséget. Az *Édes évek* a hatvanas évek építő- vagy KISZ-táborainak életét villantja fel az időszak jellegzetes figuráinak csipős parodizálásával. A sokak emlékezetében az ifjúság nosztalgijával élő időszak karikatúrájához a kor slágerei, mozgalmi dalai adnak zenei háttérrel. A tábori élet kultur- és sportprogramjainak elszánt erőltetése, vagy a szabadidős pikantéria mind táncbeli humort szült, és a táncosoknak olyan kabinetalakításokra adott lehetőséget, hogy ezúttal mindenkit külön ki kell emelni. A lankadatlanul pattogó, sportos KISZ-titkárót: *Három Edinát*, a kellőképpen üresfejű bombázót, *Czebe Tündét*, az édesen naiv „népi kádert” formáló *Daczó Esztert*, a gyomorhajosnak látszó, trottyos tréningnadrágot és hozzá fűzős cipőt viselő, élharcos agit. prop. titkárt: *Lovas Pált*, végül az együgyűen bumfordi vagányt, *Lencsés Károlyt*.

Jó volt látni, ahogyan a saját örömeire is komédiáztak!

Major Rita

személyi feltételeit és készítenek olyan táncdarabokat, amelyekhez a helyszín és a körülmények lehetőséget nyújtanak.

A pécsi Horvát Színház évről évre otthont ad nyári előadásoknak, eléggé értékelhető módon bizonyos ragaszkodását a városi színházi hagyományaihoz.

A helyszín ideális, hiszen a városi színház idejére kibővült és még inkább megszépült *Anna Udvar* vas fái alatt varázslatos hangulatú környezet várja a közönséget. Már a környék is ragadó: a délutánon kihalt, kanyargós utcán helyek csendjét csak a mozgatta vas zászlók csipogása töri meg -, az aprócskák szinte láthatatlanná válnak. Este azonban benépe az utca, megélnék a környék... Akik ismerik, akik emléklődnek, megtalálják a városi Színházat...

Az *Anna Udvar* táncprodukciói immár évek óta többnyire Hajzer Gábor, a Pécsi Balett vezetőjének vezetésével készíti *Uhrik* rendezői-munkatársi közreműködésével. Évről évre elhatározással igyekezettel teremtik a produkciók anyagi és

Hajzer-montázs: *Szép-asszonyok, boszorkányok*
Fábián Anita
Fotók: Körtvélyesi László

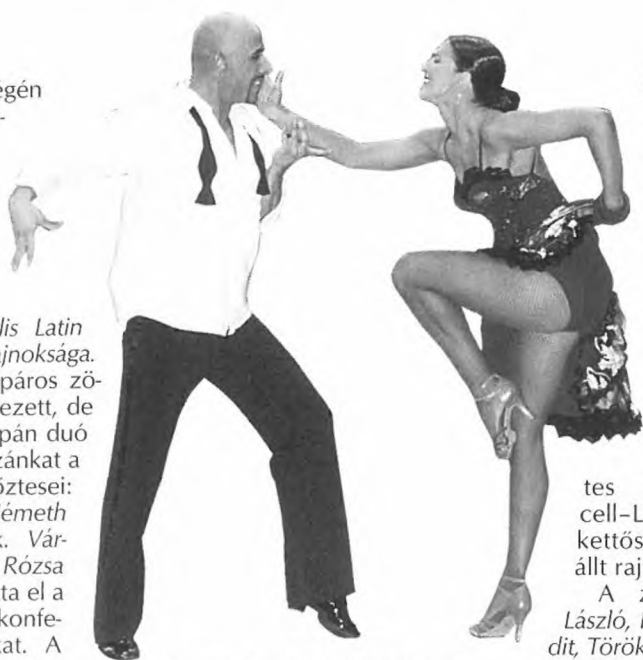

Professzionális Latin Táncok Magyar Bajnoksága Budapesten

A tavaszi hétvégén a *Drury Kupa Standard Táncok Magyar Bajnokságát* követően a tavaszi hétvégén a *Standard Táncok Világ Kupája* és a *Professzionális Latin Táncok Magyar Bajnoksága*. A 20 standard páros közül Európából érkezett, de amerikai és 1 japán duó is megnevezett. Hazánkat a *Drury Kupa* győztesei: *László Csaba és Németh Péter* képviselték. *Várkonyiné Nagy Rózsa* pedagógus látta el a rendezést és konferenciáit feladatokat. A zsűri összetétele: *Herbert Götz* (Ausztria), *Tomáš Jozef* (Skócia), *Peter Loja* (Szlovénia), *Aivar Ots* (Észtország), *Yoshitaka Uzaki* (Japán), *Johnny Olsen* (Norvégia) és *László Csaba* (Magyarország).

Az elődöntő 20-as mezőnyében az egyenes ágon 8 pár ment tovább, és örömeinkre közöttük is a magyar kettős is, aki végső előkelő nyolcadik lett. A látszólag alapján – úgy érzem – a döntőben lett volna a helyezés a nemzetközi zsűri túl szűk körében bírálta el a magyarokat. A világbajnok végül hatást látunk, akik végig magas színvonalú versenyt vívtak egymással, az alábbi végeredményel:

Mikro Gozzoli-Alessia Betti (Olaszország)
Arunas Bizokas-Dita Daniute (Litvánia)
Christian Bergelt-Donja Freinsein (Németország)
Alexsi Seppanen-Maria Raisanen (Finnország)
Mads Abildstrup-Mie Moltke (Dánia)
Pavel Dvorak-Tatka Wallischova (Csehország)

Sandro Cavallini-Baki Krisztina
 Fotó: Rollinger Károly

A Standard Világkupa keretén belül rendezték meg a *Professzionális Latin Táncok Magyar Bajnokságát*. A kevesnek látszó induló ellenére soha nem látott erős mezőny gyűlt össze erre a profi versenyre. A versenyzők között találtunk egy olasz világsztárt *Sandro Cavallini* személyében, aki többszörös olasz amatőr és profi latin bajnok. Az amatőrök között már EB-n és VB-n is ért el harmadik helyezést, míg profiban EB 4-ik és VB 6-ik volt. Mindezeket a nagy hazai és nemzetközi sikereket korábbi partnereivel, Carmennel és Hanna Kartunnal érte el, olasz színeken. Sandro 13 éve van a pályán, korábban rock and rollal és *liscio* táncokkal is foglalkozott.

Ezúttal azonban magyar színeken (!) indult, új partnerével: a magyar táncéletből jól ismert *Baki Krisztinával*. Krisztina 16 évvel ezelőtt kezdett táncolni Székesfehérváron, és az utóbbi években régi partnerével,

IV. 15.

Kisteleki Károllyal több ízben is bejutottak az amatőr latin magyar bajnokság döntőjébe. 5 kitűnő pár élt tehát az indulás lehetőségével, közöttük többszörös magyar bajnokokat találtunk. Érdekességnek számított, hogy a tavalyi győztes *Zsámboki Marcell-Lovas Henriette* kettős most nem állt rajthoz.

A zsűri (*Őze László, Rimányi Judit, Törökgyörgy József, Závodszkyné Finszter Zsuzsa, Móczó János és Késmárky Kálmán*) az öt nagyszerű páros élményszámba menő produkcióit, végül a színvonalas, látványos profi döntőt az alábbi sorrend szerint értékelte:

1. Sandro Cavallini-Baki Krisztina
2. Németh Péter-Lajtai Beatrix
3. Kovács Zoltán-Keleti Andrea
4. Vörös Péter-Mantovai Viktória
5. Dudás Tibor-Csevernyák Szilvia

A világlklasszis *Sandro Cavallini* tehát igazolta nagy híret. Fantasztikus dolgokat művelt és *Baki Krisztina* – felnőve a feladat nagyságához – méltó társnak bizonyult. Valamennyi táncot (cha-cha, samba, rumba, paso-doble és jive) egyértelmű pontozással és óriási fölénytel megnyerve lettek a *latin táncok professzionális magyar bajnokai*. *Sandro és Krisztina* fantasztikus latin show-t produkáltak, mindehhez délies, izzó tempera-

mentum, a technika magas foka társult. Szeretnének az EB és VB döntőbe is bejutni, de számukra a leglényegesebb, hogy táncaikat élvezzék az emberek. Ez utóbbi céljuk máris megvalósult, és mivel még csak 4 hónapja táncolnak együtt, így első közös EB, VB szereplésükhöz sok sikert kívánnak.

A második hely a háromszoros latin amatőr bajnokkettős *Németh-Lajtai* duónak jutott, akik a tőlük már megszokott teljesítményt nyújtották, de kicsit fel kellene gyorsulniuk.

Keleti Andreaék is megérdemelten nyerték el a bronzérmeket. Az utóbbi időben főleg összhangban fejlődtek tovább: gyorsan, dinamikusán, kitűnő technikával táncoltak.

Németh Péter-Lajtai Beatrix
 Fotó: Rollinger Károly

Összességében a *Professzionális Latin Táncok Magyar Bajnoksága* nemzetközi és hazai csillagok magas színvonalú versenyt hozta. Bár a papíron nagy színvonalemelkedés tapasztalható, ami nemcsak *Sandro és Krisztina*, hanem a többi, folyamatosan erősödő magyar profi páros érdeme is!

Rollinger Károly

Erdélyi-Bodza:
Mezőségi táncok
Heik István (alapító tag)
és Szudy Eszter

tagjainak is mindig jó szívvel táncolható, élvezetes feladatokat nyújtott.

Az *Aranylakodalom* című emlékműsor a Nemzeti Színházban – az ő szerkesztésében – ugyancsak jó arányérzékéről tanuskodott. A kétrészes program gerincét is Erdélyi Tibor saját munkái alkották (*Verbuválás*, *Magyar sámán*, *Kalotaszegi táncok*, vagy a címadó *Aranylakodalom*, amely egyenesen az ünnepre készült). Ám helyet kapott benne Falvy Rábaközi legénybúcsúztatója és Üveges tánca, sőt: az örökifjú (76 éves!) Falvy személyesen is ugyancsak kített magáért, amikor – akárcsak a 45. jubileumi gálán – *ismét maga táncolta el Legényesét*.

Bár igaz, öt évvel ezelőtt még változatosabb képet mutatott a koreográfusi gárda, hiszen az akkori programban mások, például *Galambos Tibor* és *Osskó Endréné* műveiből is bemutattak egyet-egyét, hiszen rövid ideig ők is a Vadrózsák vezetői voltak.

* * *

Az *Aranylakodalom* egészében véve mégis jó benyomást keltett. Olyannyira, hogy feljogosítva érezzük magunkat, hogy kimondjuk: izgatottan és érdeklődéssel várjuk a folytatást, a *Vadrózsák Táncgyűttes megújulását*. Meglehet, hogy ebben nagy szerepet kaphatnának a legrégebb tagok, akik a hajdani erős közösségi szellemet át tudnák plántálni a fiatalokba.

De miközben a jubilumi programban – *Román Sándor* két virtuóz koreográfiája erejéig (*Variációk egy témára*, *Székelyföldi táncok*) – a néptáncalkotók legifjabb generációja is jelen volt, ugyanilyen fontosnak tartjuk, hogy a *Gyermekek tánca* és az *Ugrósok* című produkciót a *gyermekcsoport*, illetve az *ifjúsági csoport* tagjai mutatták be.

Horváth Ágnes és *Berdó Judit* irányításával ugyanis több korcsoportban működik az utánpótlásképzés. Fejlődik a bázis: a jövő *Vadrózsák Táncgyűttesének* igazi záloga.

Vadasi Tibor

Erdélyi-Györe: *Aranylakodalom*
Bodja: a *Vadrózsák Táncgyűttes*

vezetők: Szabó Árpád

Professzionális Standard Táncok Magyar Bajnoksága Keszthelyen

V. 28.

Csokonai Általános Művelődési Központ modern sportcsarnokában, mintegy ötszáz néző előtt került a *Professzionális Standard Táncok Magyar Bajnokságára* Magyar Táncpedagógusok Versége rendezésében. Az eseményt a Balaton Fesztivál Bizottság és Keszthely városi önkormányzata is támogatta. A rendezvény szervezője és konferencia-koordinátora, a Magyar Táncpedagógusok Versége elnöke, Ovári Gizella pedagógus látta el. A zsűri összetétele a következők: Filák Maros, Földházi Péter, Horváth Miklós, Móczó János, Novák Zsuzsa, Szalay Attila, Sárhegyiné Nagy Rózsa. A profi standard magyar táncok Magyar Bajnokságán mindössze 4 pár vett részt, ezért a megszokott körverseny után rögtön a győzteseket láthattuk, amely szintén jó színvonalú, igazi versenyt hozott az alábbi végeredménnyel:

Kovács Zoltán-Keleti Andrea
Feeling TSE, Budapest

Sámboki Marcell-Óvas Henriette
Haladás-Elán,
Szombathely)

Husza László-Hájas Katalin
Fiesta TK, Ócsa)

Székegyházi Attila-Kondorossy Olívia
Harmónia TK, Budapest)

Kovács-Keleti pár megvédte tavalyi profi standard bajnoki címét. 1998, 1999 után 2000-ben is megszerezte az első helyet. Ez a triplagyőzelem igazolta az előzetes várakozásokat. Most fölényesen nyerték úgy, hogy mind az öt standard táncot (angol keringő, bécsi keringő, slow fox, rick step) külön-külön is megkapták egyértelmű pontozással. Rendkívül elegánsan, jó technikával, nagy lendülettel és gazdagon eljelen táncoltak, gazdagon kivitelezett figuraanyagot az egység magas fokán.

Kovács Zoltán és Keleti Andrea a Profi Standard Táncok Magyar Bajnokságának I. helyezettei

Fotó: Rollinger Károly

A második helyen végzett szombathelyi páros is igazolta jó hírét, hiszen a rendkívül rutinos Marcell és Henriette is remekelt. Kitűnő technikával, látványosan táncoltak, végig lépést tartva a bajnok kettőssel. Talán lendületben maradtak le egy-egy kicsit Andreáék mögött.

A Husza-Hájas pár most debütált a profik között, és mindjárt dobogós helyezéssel. Ők is nagyon jó teljesítményt nyújtottak, s ismerve akaraterőjüket és adottságaikat, a jövőben akár a bajnoki cím megszerzését is célul tűzhetik ki.

Negyedik helyük ellenére jó benyomást tett a Székegyházi-Kondorossy duó. Stílusosan, esztétikusan, lendületesen táncoltak.

A Profi Standard Magyar Bajnokság 4 alaposan felkészült páros versengését hozta igazságos végeredménnyel, jó teljesítményekkel. A III. Balaton Táncversenyhez tartozó Profi Magyar Bajnokságon kívül az amatőr táncosok részvételével, 11 induló párral, Standard Kupára és 14 versenyző párral Latin Kupára is sor került. A standardban Angyal András és Telek Szilvia, a fővárosi Feeling táncosai, míg a latinban a Magyar Róbert-Darázsai Orsolya kettős, a budapesti Oktogon Tánccentrum versenyzői szerezték meg a győzelmet.

Rollinger Károly

A Profi Standard Táncok Magyar Bajnokságának versenyző párosai
Fotó: Rollinger Károly

"TÁNCRÓL TÁNCRA"

A világot járó paksi *Tűzvirág Táncegyüttes* 1980-ban kezdte meg működését. Az együttes repertoárja mintegy 6 óra időtartamú, megtalálhatók benne mind a Kárpát-medence magyar néptáncainak, mind más népek (bolgárok, írek, indiaiak) táncainak színpadi feldolgozásai.

Évente közel 100 előadást tartanak. A nagy tömegeket vonzó önálló táncesteken kívül az ország különböző városaiban és a fővárosban is fontos rendezvényeken vesznek részt.

A *Tűzvirág Táncegyüttes* határainkon túl is képviseli a magyar tánc-kultúrát. Rendszeresen turnéznak Olaszországban, Németországban, Belgiumban, Írországban és Franciaországban, de már Egyiptomban és Cipruson is nagy sikert arattak. Az együttes több neves televíziós társasággal dolgozik együtt, például: MTV, Duna TV, TV2. Az elmúlt évben a magyar televízió több élő showműsorában is szerepelt.

A Tűzvirág Táncegyüttes bemutatója

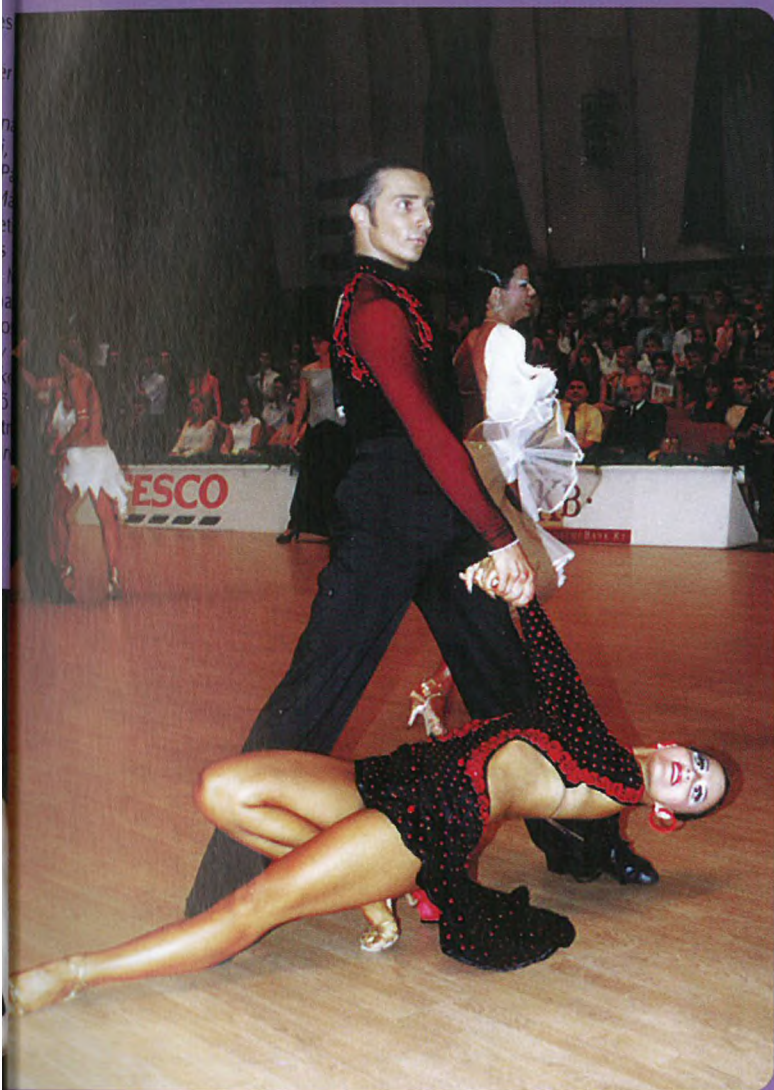
augusztus 3-4-5.
(5. előadás: augusztus 6.)

TÁNCFESZTIVÁL
programsorozatában
Városmajori
Kisplébániatemplom
színpadon

előadók listái:
Kovács Katalin,
Kovács Zsuzsanna,
Kovács Gabriella,
Kovács Anikó,
Kovács János,
Kovács László,
Kovács Gábor,
Kovács Dávid

művészeti igazgató és koreográfus:
Kovács Magdolna

Vescovo
Maurizio
és Törökgyörgy
Melinda

Fotók:
Rollinger
Károly

A Savaria 2000
35. Nemzetközi
Táncverseny
TESCO Latin
Világkupa
helyezettjei

Az öt latin táncból 4-et (*samba, cha-cha, rumba, jive*) külön is megnyerve, teljesen megérdemelten, fölényesen lett *első*, s ezzel *világkupa* győztes a rokonszenves szlovén kettős. Gyorsan, temperamentumosan, szenvedélyesen táncoltak. Mindehhez társult a látványos előadómód, a briliáns technika és az összhang magas foka. Andrej és Katarina már régi ismerőseink, hiszen 1996-ban is itt voltak a Savarián, és akkor is nyertek. Tíz éve táncolnak együtt, eddigi legnagyobb sikerük a *Tíz tánc világbajnoki cím* megszerzése volt. A legutóbbi Latin Táncok Világbajnokságán harmadikok voltak, de a jelenlegi ATP Latin Világranglistán listavezetők. A szlovéniai Fredy Táncklub tagjai, tanáraik a világhírű szlovén tánctréner házaspár: *Daniela és Fredy Novák*, de több nagynevű, főleg angol trénernél is edzettek már. Legközelebbi céljuk a 2000 évi Latin VB megnyerése (!), majd ezt követően a profik között szeretnék folytatni.

A *másodikok* a rendkívül tiszta technikával és nagy átéléssel táncoló oroszok lettek, akik a *paso-doble*-ban valósággal verték a mezőnyt!

A leggazdagabb figura-anyaggal és show-szerű előadómóddal táncoló olaszoké lett a *harmadik hely*. Hamisítatlan délies dinamika és szenvedély is jellemezte őket.

Szenzációs *negyedik* helyet ért el a magyar színekben induló Vescovo Maurizio és Törökgyörgy Melinda! Kitűnő teljesítménnyel, óriási közönség-sikert arattak. Joggal, hiszen magyar páros most először került döntőbe a világupák történetében, és végre hazai környezetben, a hálás és lelkes szombathelyi közönség „szemeláttára”!

Maurizio és Melinda művészi előadott figurákkal, szép latin vonalakkal, dinamikusán és csiszoltan adták elő jól felépített táncukat. A fiatal páros az olasz *Evelina és Roberto Pregolato* tréner-házaspárnál és a német *Hans Galke*-nél is edz, de a kisteleki Törökgyörgy tánctanár-házaspár is segíti felkészülésüket. Ők is készülnek a 2000. évi Latin-amerikai Táncok Világbajnokságára, amelyet szeptemberben rendeznek meg az Egyesült Államok-beli Miami-ban. Céljuk, hogy bejussanak a középdöntőbe...

Rollinger Károly

Les Perrot, a remek technikájú francia táncos történetesen egy másik koreográfus: Jean Coralli asszisztense a párizsi Operában, amikor – 1841-ben –, „főnöke” elkészíti a „Giselle, avagy a villik” című kétfelvonásos baletet. A címszerepet a sokoldalú olasz balerina: Carlotta Grisi kapja, aki ekkoriban Perrot műzsája. Grisi, akinek neve szinte összeforrt a szereppel, állítólag azért volt alkalmas erre a feladatra, mert a kor két híres balerinájának jellegzetes tulajdonságait: Fanny Elssler temperamentumát, elevenségét (az I. felvonásban) és Marie Taglioni légiességét, elvontságát (a II. felvonásban) bele tudta sűríteni ebbe az egyetlen leányalakba: mégis titokzatos figurájába.

Giselle rokonszenves,

mégis titokzatos figurájába.

Perrotot vértelenül koreográfus-technikai tehetség, a balett híres kettőseit mind ő készíti el, s a balerina-feladatokat egyenesen Carlotta Grisi elevenségére szabja. A premieren óriási siker, ám Perrot neve ekkor még a plakátra sem kerül fel. Csak egy év múlva, amikor Londonban a kettő közül állítják színpadra a „Giselle”-t, és – vendégként – a kettő közül állítják a két főszerepet is, tanulja meg – Grisi-é mellett – Perrot nevét is nyomban a balettvilág.

CARLOTTA GRISI

Bronzérmes:
Emi Hariyama (Japán)

épp ezáltal derülhet ki, hogy az estéről estére azonos koreográfia – amely tehát most garantáltan ugyanaz –, mégis más: pontosan huszonnégy-féle! Mert másként érvényesül a huszonnégy páros alkattan, mozdulatain és személyiségén.

Végül, hogy közülük melyik a legjobb, azt a zsűrinek is egy kellőképp releváns szakmai alaphelyzetből lehet eldöntenie.

Apropó, a zsűri! Cynthia Gregory elnökletével (USA) – Julio Bocca (Argentina), Boris Eifman (Oroszország), Carla Fracci (Olaszország), Karen Kain (Kanada), Jean-Christophe Maillot (Franciaország-Monaco), Zhao Ruheng (Kína), Rudi van Dantzig (Hollandia) és Konstanze Vernon (Németország) – a IV. forduló után meglehetősen szigorú döntést hozott! Ezúttal sem a női, sem a férfi-kategóriában nem adták ki az aranyérmeket, sőt, az Igor Youskevitch-díjat sem, amely egy éves szerződést jelent az ABT-vel. (Ezt nyerte el az előző versenyen a magas, csinos, igencsak tehetséges Carlos Molina (Columbia), aki jelenleg is az ABT tagja.)

A női versenyzők közül a porcelánfinomságú, áttetszően légies Sarah Lamb (USA)

az ezüstérmeket vehette át, míg a bronzérmeket a törekeny Emi Hariyama (Japán) kapta.

A férfiaknál az ezüstöt – megosztva – két vérbeli klasszikus stílusú orosz táncos érdemelte ki: Ilya Kozadayeve és Mikhail Ilyin, míg a modern balett s a modern tánc formanyelvében egyenesen kiváló René Salazar (Brazília) lett a bronzérmes.

A 6. NYIBC verseny fordulóján

sok-sok színpadkész táncos egyéniséget láttam. Jó képességű, többségében jó adottságú és csiszolt előadókészségű fiatalokat, akik megnyerő személyiségükkel – szinte valamennyien – pillanatok alatt tudtak kontaktust teremteni a közönséggel is. Köztük néhány igazi kvalitást is lehetett találni, s nemcsak azokat, akiket a zsűri végsősoron díjazásra tartott érdemesnek. Például az Irina Kolpakovára emlékeztető Olga Csekacsovát (Oroszország), a magabiztos-temperamentumos Priscilla Yokoi-t (Brazília), vagy az izgalmas, egzotikus kisugárzású, „csontnélküli” férfitáncost: Eivar Sair-t (Venezuela).

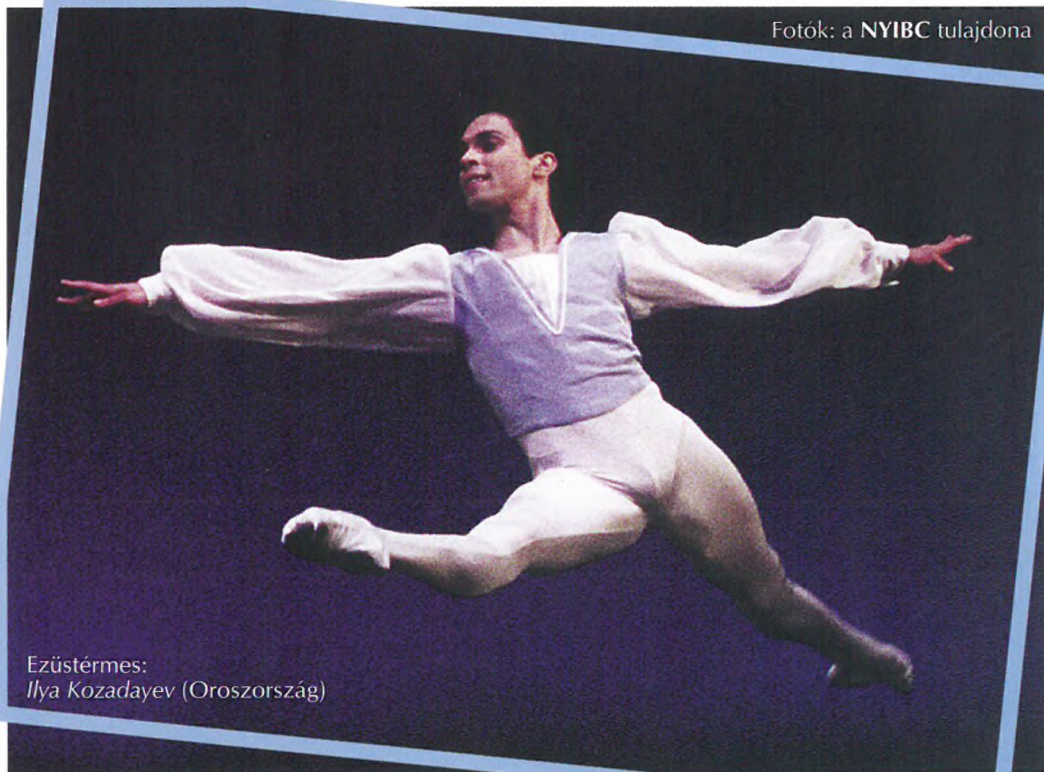
Az ő vigasztalásukra jelzem, hogy az a Gillien Murphy, aki 1996-ban szintén csak a döntőig jutott el, és díj nélkül maradt, jelenleg az ABT egyik

rektebbet kitalálni, miközben sok egyébire is alkalmas.

A legfontosabb, hogy a fiatalok, akik iméntalan balettiskolában számtalan mestertől tanulták el a mantikus, klasszikus, neoklasszikus és modern balett metodikáját, technikáját és stílusát, most mégis esélyegyenlőséget kaphatnak. Lehetőségük arra, hogy önmaguk rejtegetett és „mérhetetlen” képességeiket, mint a fogékonyság, a muzikalitás, a stílusérzék, a művészi érzékenység, a szakmai tudás és a tehetség, a többiek képességeihez viszonyítva azok tükrében hozzák a színre.

Az is a New York-i verseny ártossága, hogy miközben versenyzőknek ugyanabban a felkészítésben van részük, a közönség is egyformát kap. A versenyekes módon ezt mégis mindenki elfogadja, és nem járja egy percre sem. Sőt,

Fotók: a NYIBC tulajdona

Ezüstérmes:
Ilya Kozadayeve (Oroszország)

Fiatal koreográfusok a béke jegyében

A hatodik Nemzetközi Koreográfiai Találkozót ebben az évben is az Olasz Nemzeti Tánc tanács szervezte meg *Suzanna Egri* elnökletével, a délszországi Ginosa városában és környékén, a Tánc Vihara napja alkalmából április 26. és 29. között. Ezen a találko-

zónán, amelyet a Nemzetközi Tánc tanács, továbbá az Olasz Tánc és Költészet Nemzetközi Bizottsága is patronál, a béke gondolatának jegyében fogant táncelőadásokat mutatnak be 9 országból: Belgium, Franciaország, Hollandia, Magyarország, Olaszország, Románia (Spanyolország) fiatal koreográfusai. Valamennyien az elmúlt években alkotott műveikkel képviseltették magukat. A franciák, olaszok és hollandok több csoporttal vettek részt, Magyarország és Románia révén pedig első ízben jelentek meg az Európai Unió tagállami országok.

A rendezvény, mint a neve is mutatja, nem verseny, és díjak sincsenek, de a Nemzetközi Művészeti Bizottság, amely a résztvevő delegációk közül áll, a találkozón az alkotók és a táncosok jelenlétében összegezi és művészi szempontból értékelni látottakat, véleményeket mond, és tanácsokat ad a fiatal alkotóknak. A vendégek között foglalt helyet *Madeleine Gobeil* is, a szociális Programjainak hivatalos képviselője, aki meggyőző munkájával méltatta a koreográfiai találkozó művészi és társadalmi jelentőségét.

A társulatok által bemutatott 16 szám között a magyar csapatot a *Még 1 Mozdulat* című művel képviselte *Fenyves*

Márk és Pálosi István itthon ismert *Harmónia* című alkotásával, amelyet az olasz közönség a békéért való imádságként tapsolt meg.

A francia *Mouvance*-csoport *A vörös jól áll Önnek* címmel, *Rodolphe Viaud* koreográfijában az egyedek által gerjesztett feszültségek csoportosítását táncolta meg. A hanghátér nélküli bevezetés és befejezés között – *Rob Dougan* eléggé repetitív zenéjére – a hosszú vörös ruhás alakok érdekes vonalakban rajzolták fel az összetartozás és össze nem tartozás változatait.

A livornói *Koreográfia Kutatóközpont* ki- és berohangáltsai, rángatózó mozdulatai s dübörgő, dobolásos zenéje jól illett a címhez: *A bolondok tamtamja* valójában zárt-intézet hangulatot keltett.

A lieri belga *Táncintézet*

kompozíciója (*Thomas Steyaerts* alkotása) jól komponált mozdulatrajzokat is tartalmazott. A csoportosulások, a lassú esések, göcsörtös vonaglások és az agyonismételt szöveges „receptek” azonban a „gyógyír” hatása helyett már-már próbára tették a türelmünket.

Annál frapársabb kettőt hoztak az angolok: Leedsből a *Duet 5* című táncszámot maga a koreográfus, *Ezra Caldwell* adta elő partnerével. *Piazza* kemény zenéjére keményen táncoltak, különösen a duett első részében.

* * *

A rendezvényt különféle szakmai műsorok kísérték. Például a ginosai *passiójátékok*, amelyek az ún. Gravinában, a ginosai völgykatlanban voltak láthatók, ha az ember az egyik meredek oldalról átnézett a szemben lévő parton kiképzett színpadra.

Nagy élményt szerzett *Egri Zsuzsa* saját, tíz személyes hivatásos olasz társulatának több előadása, részben a Gravinában, részben a ginosai sportpályán.

Az *EGRIBIANCODANZA* műsorán a művész *Pillanat*

képek című korai (1953. évi), de időtlen humorú alkotása szerepelt, a magyar-francia *Paul Arma* azonos című zenéjére. Az első rész tér- és idő-

30 Aprile 2000 Teatro Alcanices - ore 11.30

CONFERENZA
SU

“Isadora Duncan in Ungheria”

Relatore prof. Gedeon DIENES
Introduzione di Susanna EGRI

rajzai rövid pasztelképek, a második rész a magányos ember hangulatváltozásait vázolta fel, a harmadik az emberek közti viszonyokat fricskázta meg.

A társulat vezető koreográfusa, az indiai származású tehetséges fiatal táncos, *Raphael Bianco* – *Túl az időn* címmel (*Álmok, testek és egyéb rejtélyek* alcímmel) – gondolatébresztő művet alkotott modern fogalmazásban. E bemutató értékű előadás mellett *Bianco Három millenniumi remény* című balettje a *szabadság-harmónia-szellemiség* jegyében a boldogság s a béke iránti vágy tiszta üzenetét hordozta a harmadik évezred hajnalán.

Dienes Gedeon

Bianco-Rachmaninov: Túl az időn

Előadja: az EGRIBIANCODANZA társulata

Fotó: LELIO

Welcome „Pointe”!

(Folytatás a 40. oldalról)

egy-egy művésztől, együttesről, előadásról számolnak be. A témák periférikusabbak, bár igen érdekesek. Egyik különösen, mert tulajdonképpen a cikknek álcázott reklám ellenpárja lehetne: reklámozni cikk. A 28. oldalon lényegében egy fényképes leltár található a *Miami City Ballet* primabalerinája, *Iliana Lopez* táncszatyrának tárgyairól. Megtudható, hogy a művész legfontosabb tulajdona a spicc-cipő, de nem lenne ki a házból dezodor nélkül. És hord magával ragasztót a spicc-cipő keményítésére, csokoládészeletet azonnali energiaforrásnak és spanyol selyemlegyezőt is.

Susan Amoruso cikke a 48. oldalon ezt a címet viseli: „Hogy lehet megélni egy kántáncos fizetéséből?” Amiből két dolog világos: 1. a balettáncos akkor is táncolna, ha nem fizetnék; 2. amit majdnem meg is tehet... A legtöbb társulat ugyanis nem fizeti egész éven át a kar tagjait, csak a valódi szezont heteiben. A cikk egyik legemlékezetesebb mondata: „A csekk-könyved ugyanolyan kiegyensúlyozott legyen, mint a diétád.”

A cikkíró öt táncos költségvetését vizsgálja meg. Meglehetősen hasonlítanak egymásra. A legalacsonyabb heti fizetést, 500 dollárt 32 héten át a *Milwaukee Ballet* egy 20 éves balerinája kapja, aki mindössze egy éve tagja a társulatnak, a legmagasabbat, 600 dollárt 48 héten át a *Kansas City Ballet* fizeti egy 3 éve tag férfitáncosának. Valamennyi táncos bevételének legnagyobb része a lakbérre megy: a legalacsonyabb havi lakbér 325 dollár, a legmagasabb 875 dollár, a kettő között az átlag 550 dollár körül mozog. A megkérdezett öt táncos közül három megosztja a lakást és költségét egy kollégával. Kosztra hetente 30 és 70 dollár között költenek, ami a magam egyszemélyes háztartása költségét tekintve olyan alacsony, hogy elképzel-

ni is alig tudom, mi az a csodaétel, ami ilyen olcsón mégis annyi kalóriát ad a fiatal művészeknek, amennyi piszkolul néhez munkájukhoz szükséges. Az öt közül egyetlenegynek, a legkisebb fizetést kereső balerinának van csak mellékállása (ami igen elüt a normától): hetente egy este pincérkedik, kb. 100 dollár borralalóért és

olyan alacsony fizetésért, amit megemlíteni sem érdemes. A többi négy között akad, aki munkanélküli segínyt szed a két évad közötti időkben, van, aki hazamegy a szüleihez, van, akit a vőlegénye tart el. A fizetésükből valamennyi-

en még félre is tesznek (általában havonta egy heti fizetésüket), hárman a munka nélküli nyár túlélésére, ketten egy növegető bankszámlára. Az újságíró mindegyiküket megkérdezte: milyen jó tanáccsal szolgálna más, hasonlóan lapos pénztárcájú fiataloknak. Az egyik: „Tanulj meg főzni. Olcsóbb a legolcsóbb készletnél.” A másik: „Nézz meg minden fillért.” A harmadik: „Csinálj költségvetést, és tartsd magad hozzá.”

Ilyen sorok olvasása után felüdülés *Paul B. Goode* 52. oldalán található *Tütü szvit* című fotóesszéje, néhány soros képaláírásokkal, amely *nyolc* befutott primabalerina legszébb kosztümjét mutatja be. A legszebbet a moszkvai Nagyszínház sztárja, *Nyina*

Ananiasvili viseli: sötétkék, sötét- és világoslila, bársonyból, brokátból, selyemből készült, erősen gyöngyözött kosztümjét az *American Ballet Theatre* sztárbalerinájaként *A kalóz* című balettben viselte, de a Bolsoj műhelyében készült (ő látható ebben a kosztümben a 40. oldalon a *Pointe* második számának címlapján is). A cikket egy kis pénzügyi kimutatás egészíti ki arról, hogy milyen tételekből jön ki egy-egy ilyen csodakosztüm ára. A 22 tételes lista legalacsonyabb száma – 1 dollár 50 cent – az abroncs, a legnagyobb, mind-

nél sokkal nagyobb tétel a munkabér. S bár a varrónő órabére aránylag alacsony – 13 dollár 29 cent –, de a varroda 80 órát számláz, vagyis az 1.249,50 teljes árból 1.063 dollár 20 centet!

Természetesen néhány, a TÁNCMŰVÉSZET mércejével mért írás is olvasható a *Pointe* második számában. Az egyik hat női koreográfust mutat be, a másik arról szól, hogyan választ zenét három merészen modern balettagyútt, megint egy másik bemutatja az Instituto Superior de Arte del Teatro Colont, a híres argentin operaház balettintézetét.

A TÁNCMŰVÉSZET főszerkesztőjének, Kaán Zsuzsának bizonyára az a cikk lenne a legérdekesebb, amely egy régi, kedves, ez ideig kivitelezhetetlen ötletének amerikai megvalósítottjáról ad hírt: a New York állambeli *National Museum of Dance*-ról, azaz a Nemzeti Táncműzeumról.

Zalán Magda
(Washington)

Kedves Magda!

Köszönöm, hogy megidézted „a táncműzeum” szellemét! Csak megerősítéssel abban a hitemben, hogy az öt évvel ezelőtt levédett projektem egyszer mégis megvalósul! Csak visszaigazolod a Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány kuratóriumának azt a döntését, hogy a TÁNCPALETTA 2000, a jótékony célú X. Magyar Sztárgála bevételét a megvalósítandó magyar és nemzetközi táncműzeum javára fordítsuk!

Üdvözlettel:
Kaán Zsuzsa

Wagner István

Michael Scott ezúttal egészen visszafogott volt szürkeboz-terének” tervezésében, amely nyomasztóan szűk fenyegető maradt mindvégha oldaltól, sora szorosan a funkcionális, de ez enyhít a bezártság-érzésre, pontosan a rendező-koreográfus szándékának megfelelően. A világítás visz legfeljebb a színpadképbe (Klaus Fritsch irányításával), továbbá a piros klorit, a fehértől a sötétig árnyalt kosztümökön, egy-egy sál, kendő, ing vagy öv erejéig... Közben a mos György a kettős önkívesség kinosan hosszú zénáját is lerövidítette, beiktatva a cserébe a koldusgyerekek csoportját, amely mindhárom városban egyforma sikert aratott (Düsseldorfból Nicolas Janc, Berlinben Goyo Montecó főszereplésével). A kritikus kiváló kontrapontként értelték ezt a pluszt, egyben a mos remek érzékét dicsérte a vidám és tragikus részleváltakoztatásában, valamint az egész koreográfia sodriramának fenntartásában, melyhez egy emberként próbált felzárkózni már a premie után is a berlini társulat. A nagyító, legjobb értelemben a zervatív napilap – a frankfurter Allgemeine Zeitung – évtizedek óta mértékadó számomra általában, ként a Vámos György „házi ikusának” is számító *Jon Schmidt* tánc-cikkei is nékülönösen. Nos, ő a seldorfi bemutatót éppúgy zletező kritikával illette, nt a berlini premiert, és a rleg nyelve számára végülis minden átmeneti nehézség nére – az utóbbi javára t el. Mert szerinte a koreáfiai koncepció is jobban erett időközben, és az esz előadás egységesebbé . S noha ő is, akárcsak düsdorfi és duisburgi kollégái, rcsak a polgári „Berliner tung” vagy a baloldali „Neutschland” kritikusa felzi ugyan a *West Side Story* dernségét, illetve a *Visconm* varázslatos korhűségét, gis, mindnyájan megegyezc: abban, hogy Vámos örgy ezekből olykor legfelb távoli asszociációkat vil fel a nézőben, de elejétől égéig a maga útját járja.

Az amerikai film és a tánc

I. rész: Betáncoltak Hollywoodba

Másfél évtizedes szünet után, ez év áprilisában, új, balett-táncosokról szóló „nagy filmet” (big picture) kezdtek el vetíteni az amerikai mozik, *Center Stage* címmel. Vajon a legszemélyesebb kifejezési forma visszatér a kamera elé? A tánc, amely szinte kezdettől ott volt az amerikai mozivásznon?

Filmtörténeti áttekintésünk első részében az aranykort idézzük fel: e szimbiózis kezdeteitől a 60-as évekig.

Test vagy test?

A mozgókép illúzió. Szemünk azon fogyatékoságán alapul, hogy a másodpercenként villámgyorsan pergetett képkockát folyamatos mozgást mutató képsornak látjuk. E „varázs” teszi a filmet minden más művészeti formával alkalmasabbá a tánc rögzítésére.

Az elismert filmteoretikus, **Szergij Gyagilev** a mozi lényegét a mozgó emberi arc megjelenésében látta (*A látható ember*, 1924). E megállapítás vélt kísérte a mozi immáron negyven éves történetét, melyből sokkal inkább az arc története rajzolódik ki előttünk, mint a kamera által görögkített mozgó, táncoló évszázada. Mégis, „second best”-ként a táncoló ember is jelentékeny nyomot hagyott a filmszalagon.

Pénz tánca

Ha meg akarjuk vizsgálni a tánc szerepét a filmművészetben, kénytelenek vagyunk a táncot követni. Ennek nem a fantáziahiányban van a hibás oka, hanem a pénz. A film a világ legdrágább művészeti formája, melynek lételeme az azonnali (vagy minél hamarabb beérkező) anyagi megtérülés.

Ezért szorosan kell követni az aktuális divatokat, a néző érdeklődés trendjeit, a társadalmi változásokat, vagyis a tánc szellemét. Reakcióképesnek tehát rendkívül gyorsan kell ezen időbeli változásokkal lépést tartani kísérésével raj-

zolhatjuk meg tánc és film kapcsolatának térképét.

Megfilmesített zenés színház

Szergij Gyagilev legendás baklövése volt az a döntés, amely szerint nem engedte meg társulata, az Orosz Balett darabjainak mozgóképes rögzítését. A színház vetélytársát látta a moziban, hiába próbálta meggyőzni ennek ellenkezőjéről **Vaclav Nizinszkij**, aki érezte, hogy mozgókép és tánc ötvözése valami forradalmi teremthet.¹

Paradox módon a hangosfilm térhódítása hozta el a nem-verbális művészeti ág, a tánc intenzívebb jelenlétét a filmművészetben. Az 1930-as években virágzásnak indultak a *Filmmusicales*. New York tehetséges koreográfus-rendezői és csillagai igazi szimbiózist teremtettek Hollywood és a Broadway között. Persze eleinte csak ügyetlen próbálkozásokról volt szó, olyan táncosnők jelentek meg a vásznon, akik láthatóan többet töltöttek az éttermekben, mint a próbatereiben és a koreográfia is másodrendű volt (pl. *Broadway Melody* 1929).

Amikor egy filmkészítő táncot rögzít kamerájával, szembeülnie kell a két művészet találkozásából eredő alapvető problémával: a *tánc frontális művészet, míg a film nem ismer egyetlen, abszolút nézőpontot*. Tehát amikor a kamera táncot rögzít, önkéntelenül korlátoznia kell önnön kifejezési lehetőségeinek szabadsá-

gát (értendő ez a kameramozgásokra, a képbeállítások rendszerére és a vágás-technikára egyaránt).

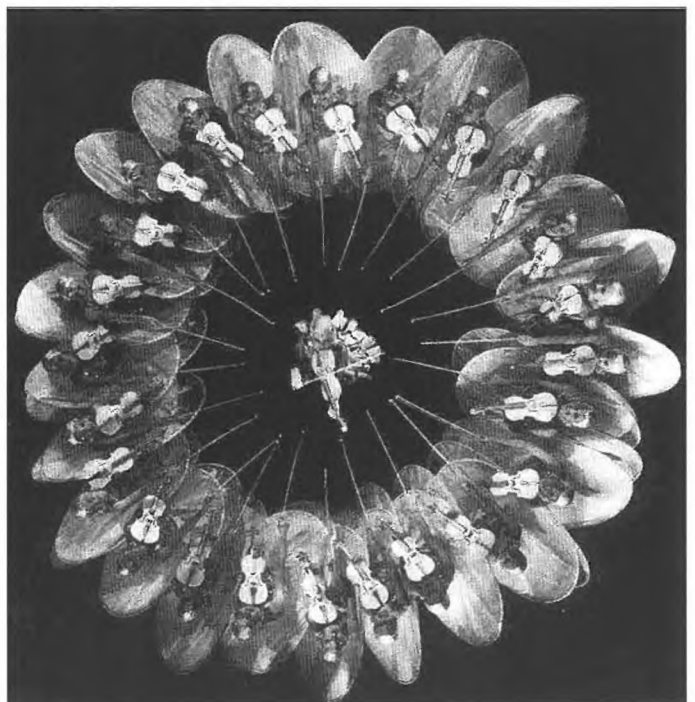
Ezt az ellentmondást egyéni módon oldotta fel a tánc első filmes mestere, a *felülről értelmet nyerő koreográfia* mágusa, **Busby Berkeley** (1895–1976). Már sikeres koreográfus volt a Broadway-n, amikor Hollywoodba jött. Szerényi újítást vezetett be: fel szabadította a kamerát, folyton daruzási technikákkal kísérletezett, hogy a leglátványosabban mutathassa be a filmművészetben a geometrikus formákba rendeződő nagyszámú táncosok kaleidoszkopszerűen egyikből a másik alakzatba tömörülő átváltozásait. Mivel a kezdeti sikerek elmaradtak, már készült vissza New Yorkba, amikor a Warner stúdió egy végső lehetőséget ajánlott neki (csak koreográfusként). A végeredmény, a *42. utca* című film (amely *A Chorus Line* ösképe is, munkáért küzdő táncosokkal) óriási siker lett. Azonban Berkeley minden újítása ellenére filmjei nagy részében voltaképpen nem dolgozott mással, mint a „steril” színpadi térrel. A tánc

lecsupaszított, a mindennapi élet momentumai közül kivont alkalmazásával élt. Grandiózus méretekkel kívánt hatni, látványos revüvel (*Árnyékkeringő, Lullaby of Broadway*).² A történetmesélésnek, a szereplők jellemzésének szolgálatába állított táncnak még csak az első jelei kezdtek mutatkozni, főként a következő táncos csillag, a hosszúra nőtt, „Queen of Ra-Ta-Taps”-nak (Sztepp- királynőnek) nevezett **Eleanor Powell** (1912–1982) filmjeiben (*Rosalie, Honolulu*). Bár a nagy, „életidegen” diszletek és a technikát öncélúan csillogtató táncbetétek ezekből sem tűntek el egyik-napról a másikra (pl. Hollywood legnagyobb, több emeletes körlepcsőjén éneklő-lépegető girl-tömeg az Oscar díjas *A nagy Ziegfeldben*, 1936). A kétségtelenül látványos sallangok lemorzsolódását csak egy másik pionír megjelenése hozta el.

Táncoló elegancia

Fred Astaire (1899–1987) ragaszkodott hozzá, hogy a kamera egészen mutassa táncát, a lehető legkevesebb vágással. Ezzel egyfajta emberközeli, alakítás-centrikus és folyamatos tánc-fényképe-

Chercheuses d'or 1933.
A táncosok, ahogy Busby Berkeley látattja

zeőség, amelyekkel a musizáció fordul a hétköznapi élet felé. Ez utóbbi film meglesősen furcsa, hibrid karakterű. A filmvégi 18 perces *táncbetét szinte teljesen elválik a filmtől*, és csak némi kapcsolatot vele koherens egységként (dacára annak, hogy a főszereplő „párizsi művész” mivolta okolja ezt az álomvilágot). A film e része eredetileg és invenciózusabb, mint maga a prózai rész: a táncjelenetek humoros, pajkos jellemzők szürreális megoldásba és erotikus töltésű táncokba torkollnak, követve **George Gershwin** lendületes dallamait, amelyek olykor a *„tűtött dzsessz-dekadencia”* színteréjébe csapnak át.

A film sikerei után az MGM stúdió vezető producerei végre megadták magukat Kelly makacs kitartásának. El kellett ismerniük, hogy Kelly az évek során hatalmas bevételre hozott a stúdió konyhájára és valószínűleg húzónévvé vált. Így hát új utat kapott első önálló rendezésének terve: egy másfél órás mozifilm idejét kíván kizárólag táncsal kitölteni,

és a mozdulatok nyelvén elmesélni a történeteket. Két évi munka után készült el a *Felhívás táncra* (1956), a legambiciózusabb, „többtételés” táncfilm, amelyet valaha készítették. A musical legsajátosabb al-műfajába vezeti be a nézőt, szórakoztató, élvezhető módon. Az első történet egy kosztümös darab a *comedia dell'arte* szereplőivel, elsősorban klasszikus baletten alapuló lépésanyaggal, egy szerelmi háromszöget elmesélve (az artista, a balerina és a fehér bohóc között). A második rész igazi „modern” darab – a mából nézve a realista táncfilm egyik komoly előképe (**André Previn** dzsesszes muzsikájával). Kelly, miközben egy briliánsokkal díszített *karperec* kalandját (vagy inkább kézről-kézre csalogatását) kíséri végig, hol finom iróniával (a festő éhes modellje lopva tejet iszik és szendvicset majszol a *pas de deux* közben), hol karikatúrásztikus ábrázolással (a nyitópárti társaságának bájos, őszintétlen manírjai) mutatja be a „nagyvárosi valóság”-ban élő, összetett karakterek bonyolult érzelmi-és érdekviszonyait. Teszi mindezt oly módon, ahogy eddig még senki sem: a tánc nyelvén – a mozivászonon. A harmadik té-

telben – a mesemusical nyomdokain – Kelly a szürreális táncvilágba ugrik fejest (keleti motívumok, Szinbád figurája, rajzfilmes táncpartnerek és díszlet-hátterek **Rimsz-kij-Korszakov** *Seherezáde*-zenéjére). Bár művészi szempontból bravúros és élvezhető alkotás született, a filmet Ezüst Medve díjjal tüntették ki a Berlini Filmfesztiválon, mégis a stúdió kétségeit igazolta az, hogy a bevétel elmaradt a várttól. A tánc – bármilyen népszerű és szórakoztató formájáról is van szó – már az ötvenes években sem tudta megtölteni a mozi-termetet. A pozíció megmaradt: még mindig az álomgyár fűtött, a sztárok pedig eszerint táncoltak és nem fordítva. A tánc nem vált piaci tényezővé. (Csak énekes zenével kombinálva: musicként.) Kelly és Astaire mégis ezekben az években volt karrierje csúcspontján – *technikailag, művésziileg és kasszasiker-reputáció szempontjából egyaránt*. Ösztönözték egymást és nagyra tartották a másik munkáját, nem rivalizáltak. Perfekcionista királyai voltak egy réteg-műfajnak, mely ugyan sosem került a filmipar piramisának csúcsára, de az 50-es években jelentős fénykört élt meg.

Futottak még, táncoltak még

Rajtuk kívül azonban meg kell említeni azokat a táncos tehetségeket, akiknek a neve csak kevésbé tudott bevéssélni a néző fejébe, a két megszártást mindent elhomályosító csillogása miatt. Az MGM a negyvenes években figyelemre méltó női gárdát gyűjtött össze. **Cyd Charisse** (sz. 1921) tizenhárom évesen Gyagilev *Orosz Balettjében* kezdte pályafutását, ami nem közömbös tény, hiszen a filmmusical női szólói gyakran klasszikus balett-alapon nyugvó koreográfiák voltak. Ezek adtak leginkább lehetőséget a nőiség és lágyság megmutatására. Charisse a *The Ziegfeld Follies*-ben tűnt ki, és az MGM 7 éves szerződést kötött vele. Az *Ének az esőben*, a *Selyemharisnya*, a *Brigadoon* és a *Zenevona* női főszerepeiben emlékezetes, vonzó jelenségként lépett színre (ez utóbbiban klasszikus balettvariációt táncolt a színpadi jelenetben). **Vera-Ellen** (1926–1981) 10 éves korában kezdett balettozni, feltűnt **Danny Kaye** mellett (*Wonderman*), Astaire partnereként (*Three Little Words*) és Kelly-vel is (*A városban*). **Ann Miller** (sz. 1923) lényeg és színpadossága is említésre méltó (*Hűsvéti parádé*, 1958), *Csókolj meg, Katám* (1953), *Kisvárosi lány* (1953). Ő képviselte a musicales „női szakasz” virtuózabb és huncutabb jellegét, a balett-lépésanyag mellett.

A klasszikus balettek jellegzetes demikarakter figurája a filmvászonon is megjelent. A prózai filmekben a hős segítőként mindig van egy segítő társ (*Batman és Robin*, *Indiana Jones és kis barátja*), akárcsak a zenés-táncos filmekben, biztosítva a sztori humoros mellékvonalat (pl. *Ének az esőben* – **Donald O'Connor**, *Óz* – **Ray Bolger** (a Bádogember).

Tánc = Életöröm

A zenés-táncos filmek cselekményének menete határozott tendenciát mutat: mindegyik egyfajta *személyiség-felzabáló folyamatot* ábrázol. A kiindulópont általában egy környezetétől elhidegült, merrevé vált ember találkozása egy vele teljesen ellentétes karakterrel (*Selyemharisnya*, *A király és én*, *My Fair Lady*, *Funny Face*, *A muzsika hangja*

TÁNC
művészet

DANCEART

Hungary's Leading Dance Publication

Volume 31
No. 3. 2000

Editor-in-Chief: **Zsuzsa Kaán**

Patrons:
Iván Markó, László Seregi

The Council of Patrons and the Editorial Board:
Cecilia Esztergályos, Gyula Harangozó Jr, Gábor Keveházi, Antal Kricskovics, Zsuzsa Kún, Myrtil Nádasi, András Sallai, György Szakály, Zoltán Zsuráfszki

English translator:
Dr. Gedeon Dienes
Assistant:
Dr. Istvánné Hátfalvi

Address of the Editorial office:
H-1035 Budapest, Kerék u. 34. fszt. 1.
Tel./fax: (36-1) 368-5470
vizion.euroweb.hu/danceart
e-mail: danceart@euroweb.hu

Production and Promotion Manager:
TRIONFO Bt.

Published by:
International Dance and Culture Foundation
Publisher: **Zsuzsa Kaán**

Printing preparation: **Berkes & Co.**
Printed by:
Gutenberg Press Printinghaus
Printinghaus manager: **Attila Mészáros**

Sponsor of this issue:

Danceart Council of the National Cultural Fund Programme

• **AMCO Packaging & Consulting Company**
• **vizion internet**

HU-ISSN: 0134-1421

The No. 3. issue gives a selection from the dance events held until June 30st, 2000.

2 programmes suggested

3 topical

4 news in hungary

5 news from abroad

in memoriam

6 **Katalin Lőrinc:** *Zsuzsa Merényi's belated portrait*

farewell

8 *Lajos Macher (1941-2000) - Jenő Gál's Farewell*

8 *György Hidas (1939-1999) - László Vásárhelyi remembers on the occasion of the inauguration of the artist's sepulchre*

review

9 **Eszter Somogyi:** *Festival of Dance at Veszprém*

10 **Katalin Lőrinc:** *Off-Requiem*

11 **Katalin Rác:** *"The Dance of Nothing" - The Liar Dror & Nir Ben Gal Company in Budapest*

12 **Ágnes Gelencsér:** *A Giselle performance in the Opera House*

14 ***Géza Körtvélyes:** *More Van-Manen ballets in the repertoire of the Hungarian National Ballet*

16 ***Zsuzsa Kaán:** *Green Field - Pina Bausch and the Wuppertal Dance Theatre in Budapest*

18 **Anna Pór:** *Face and Mask - On Tibor Galambos' individual night*

20 **Zsuzsa Kaán:** *Sulamith and the Love-Author's night by Antal Kricskovics in New Theatre*

22 **Ágnes Gelencsér:** *Graduation Performance in the Opera House*

24 **DANCE PALETTE 2000** (*Proposed programme of the 10th Hungarian Star Gala for 9 October*)

25 **Rita Major:** *Pretty Ladies, Witches in the Anna Court of Pécs*

26 **Mária Albert:** *Orfeo - Premiere of the Győr Ballet*

Articles marked * have an English version

home mirror

27 **Károly Rollinger:** *Hungarian Championship of Professional Latin Dances in Budapest*

28 **Tibor Vadasi:** *Golden wedding - Fifty years of the Wild Roses Dance Ensemble*

30 **László Dezső:** *Day of National Minorities at Esztergom*

31 **Károly Rollinger:** *Hungarian Championship of Standard Dances at Keszthely*

34 **Károly Rollinger:** *Savaria 2000 - 35th International Dance Competition - TESCO Latin World Cup*

dance history in drawings

37 **Mariann Bottyán - Zsuzsa Kaán:** *Carlotta Grisi, the ideal Giselle*

world mirror

38 ***Zsuzsa Kaán:** *American Dance Panorama Part One: Equal Chances at the 6th New York International Ballet Competition*

40 ***Magda Zalán:** *Welcome "Pointe"!*

41 ***Gedeon Dienes:** *Young Choreographers for Peace*

42 **István Wagner:** *Romeo, Juliette and the MAFIA - Choreography by Vámos in Berlin*

44 **Magda Zalán:** *End-of-season Absurdities in Kennedy Center*

film guide

45 **László Kriston:** *American Film and Dance Part One: They danced into Hollywood*

49 contents

50 news in hungary

51 news from abroad

52 excerpts

festivals

FESTIVAL
UNGARN

Stuttgart · 6.-21. Mai 2000

Germany has devoted a series of events for one year and a half to the Hungarian millennium. The Baden-Württemberg-Festivities embraced a wide spectre of cultural programmes, like the two-week **Hungarian Festival** held in Stuttgart **between 6 and 21 May** opened by ambassador **Gergely Pröhle**, by state ministers **Christoph Palmer** and **dr. Wolfgang Schuster**. In addition to musical, fine-art, and film programmes Hungarian contemporary art was represented by the **L.A. Dance Company** of Andrea Ladányi, by the **Dance Theatre of Dunaújváros** and by the **Szeged Contemporary Ballet** company.

dance festival – dance fair

The **IXth International Dance Festival** of North-Rhine-Westphalia (NRW) was held **between 1 and 18 June**. "Sixteen Days Nothing but Dance" was its slogan suggesting an embarrassment of plenty. Indeed the programme took place in the opera houses and best theatres of **Dortmund, Düsseldorf, Duisburg, Essen, Cologne, Leverkusen** and

Remscheid. The quality of the productions was guaranteed by the fact that the contemporary ballet gala held in the Aalto Opera House in Essen **on 8 June** – which also served as a overture to the **third Essen Dance Fair** within this Festival – featured famous companies like the **Aalto Ballet Theatre**, the **Ballett DOR** (Deutsche Oper am Rhein), the **Hamburg Ballet** and the **Ballett des Staatsoper Berlin**. The artists of these leading German companies danced works by **Richard Wherlock, Hans van Manen, William Forsythe** and **Nacho Duato**.

The Association of Contemporary Dance Theatre from Budapest was represented at the three-day Dance Fair at the stand of the East-Central-European countries.

nights of dance

True to many years of tradition, the world-famous **Ballets de Monte Carlo** gave a ballet programme **between 11 and 22 July** on the terrace of the Casino. The ballet nights featured first-class choreographies demonstrating the fantastic tenacity and stylistic sensitivity of the Company. The series called "*Les Nuits de la Danse*" was opened by **George Balanchine's** neo-classical **Agon** coached by **Patricia Neary** to music by Stravinsky. This was followed by the Israeli **Itzik Galili's Blue Grass** (now working in the Netherlands) to a montage from music by Händel, Mozart, Satie and Vivaldi. This was "mitigated" by **Jiri Kylian's Six Dances**, a neo-classical ballet persiflage abounding in burlesque ele-

ments (to Mozart). And the night was crowned by a premiere, a recent composition of **Jean Christophe Maillot**, head of the company, created after his winter production (**Nutcracker-Circus**). **Opus 40** is "a peculiar voyage in the dance vocabulary of the choreographer" (music by Meredith Monk). The series was premiered **on 22 April** in the Hall Garnier of the Monte Carlo Opera House.

–summer dance

An international dance festival will be organized by the Suzanne Dellal Dance and Theatre Centre in Tel-Aviv **between 6 June and 12 August**. The event called **summer dance** sponsored by the Israeli Ministry of Science, Culture, and Sports has invited twenty companies. Beside the leading modern ballet companies, like the **Batsheva Dance Company** or the **Kibbutz Contemporary Dance Company** other modern dance groups, like the **Inbal Dance Theatre** or the **Liat Dror & Nir Ben Gal Company**, will also participate.

On 2 August the programme will include **Gas Heart**, a joint production of the Hungarian **Artus Theatre** and of the Israeli **Vertigo Dance Company**.

egories) and assessed by a
y consisting of three
ngarian members (**Zoltán
tali, Zsófia Benkő** and
Alin Csáki) and Slovak
a German judges. The
ngarian couples earned
t place and so did the
ms of Sárrét TK and
sztó TK with TC Meteor
sice, Slovakia) as runner
and Tanzsportclub
chatz (Germany) placed
d.

dance photographs

er three years the well
own dance photographer,
Chris Nash again arranged
exhibition in Budapest.
e 75 colour photographs
de over the past five years
played in the Budapest
allery **between 2 and 21**
y featured leading modern
d contemporary British
panies (Rambert Dance
company, Javier de Frutos
). The artist held a two-
y workshop during which
e co-operated with eight
professional Hungarian pho-
tographers and dancers. The
t of her conception – re-
ed in her collages – is to
eate autonomous photo-
phic values – with dance
d dancers. Jointly respon-
le for the events were the
ish Council, the Budapest
allery, the MU Theatre and
e Hungarian Association of
tographers.

education

e XIVth International
mmer Course will be orga-
zed by the **Hungarian
nce Academy** **between 7
d 19 August** for partici-
nts wishing to obtain fur-
er training in classical ballet,
z dance and folkdance.
eign masters to teach the
ndidates are **Christine
hony** (France), **Mária
adi** (the Netherlands),
ns-Joachim Tappendorf
ermany) while the
ngarian teachers are
**ária Bretus, Erzsébet
orszky, Tamás Koren** (bal-
), **Timea Papp** (jazz), and
szló Vámos (folkdance).

HELSINKI
INTERNATIONAL
BALLET
COMPETITION &
CHOREOGRAPHY
COMPETITION
26 May–5 June 2001

INTERNATIONAL
SYMPOSIUM
ON DANCE
AND MEDICINE
HELSINKI
June 3–4 2001

Bausch-montage: Green Field
Comedy Theatre, Budapest, 2000.
Photo: Dezsó Papp

our dancers (e.g. those of the *Honvéd Dance Theatre*) and with musicians (those of the *Gyimes Ensemble*) on more than one occasion – have fallen in love with Budapest and have created *Green Field* also for us.

The dancers, for instance, drew the letters of Budapest in the air. This was one of the tasks, one of the “questions” raised by Pina Bausch who is reported hardly to choreograph any more. What she does is *asking questions and editing*. She enters the rehearsal room and raises a question: *What is woman? What is man? What is sunshine? What is Budapest?*

Then the dancers start thinking, improvising. Later Pina Bausch returns, inspects what has been prepared and decides: This is O.K., I want this, I don't want that... Then she starts treating the conscious asset and *starts constructing by using the answers composed by the dancers*. The fact that this is accepted by everybody is not only to due Bausch's tremendous authority

because in the long run this may not be sufficient. The dancers must realize that – whatever the importance of what they have personally invented – they are still the tools of the Pina Bausch Dance Theatre and not its creators. They realize and accept that they are *live material in the hands of Pina Bausch*. Though everybody creates his or her own solo putting all one's dancing power into it, nobody grumbles. They know that *their one-minute contributions will enrich a two-hour dance production*.

This is what Wuppertal means by creative team work and professionalism and this is what allows the excellent dancers to taste the reality of artistic freedom. This is what imparts the new piece a positive attitude to life and nature and what Pina Bausch has achieved and can afford.

She looks happy and more optimistic than ever before. Thus not only the dancers but also the spectators are granted the feeling of happiness at least for the duration of *One Performance*.

Zsuzsa Kaán
(pp. 16–17)

— world mirror

American Dance Panorama Part One: Equal Chances at the 6th New York International Ballet Competition

No sooner had the *twenty-four* couples selected on the basis of their own video recordings (from 18 countries of the world) occupied the provisional sites of their accommodation provided in New York by the organizers on 3 June than next day the imminent *task* was announced, and the *three-week period* could be started, one that must have left indelible impressions on the candidates for life.

All this may sound mysterious yet it is quite simple. What I want to stress actually is the structure of the *New York International Ballet Competition* which I have described in a previous issue (No. 3-4 of 1996) in connection with the preceding (5th) competition, and which has been unchanged since its establishment in 1984.

The conception of the competition held every three years (now exceptionally after four) has from the very outset been realizing the individual and obvious idea of the founding director, *Ilna Copen*, a quondam modern dancer; its effect and significance have, however, been more far-reaching and perhaps more variegated than those of other international competitions. I can quietly state that the *NYIBC is the truest ballet competition I have ever seen*.

the hill-side. They are playing life.

The *Carnations* suggested that stone-hard dance technique was not a must in the company of the Wuppertal Dance Theatre, and those not trained in the *aganova*, the Balanchine or the Forsythe methods might also be ready for the stage. What actually happened on the stage of the former disciple of Kurt Jooss was only thought to be a series of simultaneous situational exercises. But now all this belongs to the past. The sequence of situational series and their architecture have been preserved as a structure yet *Green Field* is incredibly different. The change is indicated by an idyllic atmosphere and by the return of a predominantly dancing character.

The provocative *grande dame* of German post-expressionism has now created a hovering pure work of “*fin-de-millénaire*” post-impressionism. I guess the costume designer

also had a say in this by dressing the ladies in flower-petal beauty rendering them charming and the gentlemen in earnestness rendering them serious. But this applies mainly to the *hill-side* which, by the end of the first part, moves forward and having made a quarter-turn will function as a gentle slope losing nothing of its thunderingly fresh naturalness. This allows the eight couples to loll about, to stroll about in intimate embraces, hopping on and off the slope, as if detaching themselves from the plane of the stage, almost from a metropolitan existence...

It would be trite to think that this setting is the replica of Gellért Hill and the row of dancers sprinkling one another with water from buckets and offering one another drinks from flasks is the replica of the Danube. This may or may not be so, yet the fact is that Pina Bausch and her team – having spent weeks in Hungary co-operating with

engaging personalities could immediately create contact with the audiences. Some of these were of truly high quality addition to the laureate ones. ; there was *Olga Chekachova* (Russia) recalling *Irina Kolpakova*, then self-confident *Priscilla Yokoi*, full of temperament (Brazil), or the thrilling "bionless" male dancer of exotic radiation *Ekiver Sair* (Venezuela). Let me mention for their consolation that *Gillien Murphy* who in 1996 came as far as the finals and remained without a prize is now one of the solo dancers of ABT whom I could enjoy in *La Bayadère* as *Gamzatti*, second female principal, on 27 June. All this goes to show that the gist of the New York ballet competition lies not merely in competing itself. Nor is this the primary aim. What is more important - in Ms Copen's own words - is that "Our mission is to unite talented young dancers from all over the world to experience a process: being together, sharing cultural differences with one another, taking classes with great teachers, learning extraordinary repertory from extraordinary instructors, putting it all together in a very short time and performing to the best of each dancer's ability. All competitors... experience New York and have the experience of dancing for the New York audience. Ultimately we hope company directors will come and offer them jobs. Because of this process everyone has something substantial to take home. Just being invited to take part in the competition already sets them apart." We would like to hope that Hungarian couples will be able to share the experiences of the 7th ballet competition to be held in 2003. Their presence would be a practical mode of promoting Hungarian ballet which, considering its quality, is on a higher standard than known by many and than registered on international stages.

Zsuzsa Kaán
(pp. 38-40)

— world mirror

Welcome "Pointe"

A newcomer in the family of periodicals devoted to dance, "Pointe" was born early this year. Welcome! At a first glance it looks like a twin brother of TÁNCMŰVÉSZET as far as size and the quality

of the paper are concerned yet it is very different. It is a typical American magazine. For example in the second issue, about half of its 90 or so pages are devoted to advertisements: among the 49 firms we can find manufacturers of dance floor, physicians curing dance injuries, box-office clerks and so on. Some of the ads are accompanied by explanatory article. One of the is the six-page "Roadtest, San Francisco Ballet Goes "Undercover" dealing with the underwear of some ballerinas of the San Francisco Ballet in a colourful, witty style. The only indication of the article being an ad is the lack of pagination (none of the publicity pages is numbered.) Most articles differ from those in TÁNCMŰVÉSZET.

The topics are peripheral though interesting. One of them is indeed interesting - an advertisement disguised as an article. For instance on page 28 there is an inventory with photographs of what can be found in the dance kitbag of *Juana Lopez*, prima ballerina of the *Miami City Ballet*: the most important item is the pair of ballet shoes, she would not leave home

without deodorant and without some glue to strengthen the ballet shoes, but the items also include a bar of chocolate as a source of energy and a Spanish silk fan.

Susan Amoruso's article on page 48 asks "How to Live on the Salary of a Figurant?" The answer is that a dancer

XXVII. évfolyam
1996. 5.

Az: 240.- Ft / US\$ 6 / DM 9 / ATS 60

April Ball and *Simon Ball*, winners of the Rudolf Nureyev International Ballet Competition of Budapest in 1994, earned the front page of TÁNCMŰVÉSZET 1996. 5. because they were the American star guests of **Hungarian origin** of the Gala Night of **DANCE PALETTE '96** in the Hungarian State Opera House.

We are glad to welcome **April Ball**, soloist of the Boston Ballet, on the cover of the first issue of the new magazine **POINTE**.

The Editor

Inside Julie Kent's Dance Bag

Ballet at its best

Pointe

www.pointemagazine.com

BRUCE MARKS
On Auditions

COVENT GARDEN
Reopens

BREAKING THE MOLD
Redefining The Ballet Body

FIVE GUYS WORKING
Choreographers In Demand

BOSTON BALLET ROAD TEST
New Pointe Shoes And Slippers
(What The Dancers Really Think)

RUSSIAN RESURRECTION
Eifman Ballet Of St. Petersburg

Boston Ballet's April Ball is Mark Goddard's premiere Another Year

FREE ISSUE OFFER INSIDE!

would dance even if he or she were not paid. The point is that most companies do not pay the members of the corps de ballet throughout the year but only during the weeks of the actual season. A sentence to remember: "Let your *chèque book* be as balanced as your diet". After reading these lines it is a pleasure to see Paul B. Goode's set of photographs called *Tutu suite* with short captions on page 52 showing the most beautiful costumes of eight established prima ballerinas. The nicest one - deep blue, purple and violet, made of velvet, brocade, silk, richly pearled - was worn in *Le Corsaire* by Nina

Ananiashvili, star of the Bolshoi, as guest ballerina of the American Ballet Theatre. It hails from the Moscow workshop of the Bolshoi (see the front page of the 2nd issue of *Pointe*).

By the way this issue of *Pointe* carries also articles similar to those in TÁNCMŰVÉSZET. One of these introduces six female choreographers, another one tells of how music is chosen by an audaciously modern ballet company and another again describes the Instituto Superior de Arte del Teatro Colón, the ballet institute of the famous Argentine Opera House.

Zsuzsa Kaán, editor-in-chief of TÁNCMŰVÉSZET, would certainly have been happy to read an article reporting on the realization of a long cherished plan of hers thought to have so far been unfeasible, namely of the National Museum of Dance in New York State.

Magda Zalán
(Washington)

GUTENBERG PRESS

Kommunikáció

Reklámügynökség • Marketing • Nyomda

GUTENBERG PRESS Kommunikációs RT. – BUDAPEST

H-1033 KASZÁSDÚLŐ U. 2. TELEFON: 437-4100, TELEFON/FAX: 437-4121